

70 rokov Geodetického a kartografického ústavu Bratislava

Ing. Branislav Droščák, PhD.,
Geodetický a kartografický ústav Bratislava

Abstrakt

V uplynulom roku 2020 si Geodetický a kartografický ústav Bratislava (GKÚ) pripomenul 70. výročie svojho založenia, aj keď je pravdou, že pod týmto názvom začal vystupovať až od roku 1991. Do tohto dátumu vystriedal svoj názov postupne až 7 krát, ale s každou zmenou názvu a zriadením novej nástupníckej organizácie bolo spojené aj plnohodnotné prebratie záväzkov a zamestnancov tej predchádzajúcej, čím sa jednoznačne udržalo nástupníctvo po formálnej aj právnej stránke. Vývoj organizácií a ich názvov v čase kopíroval politickú situáciu v štáte a prejavoval sa najmä zmenami hospodárskeho charakteru novozriaďovaných organizácií alebo zmenou ich hlavných úloh, ktoré bývali buď pridané, alebo odobraté. Samotná história preukázala, že zo všetkých rezortných organizácií prežil GKÚ spolu so svojimi predchodcami oprávnené najdlhšie, a že vykonával a aj v súčasnosti naďalej vykonáva široké spektrum stanovených úloh vo vysokej kvalite a k všeobecnej spokojnosti.

70 Years of the Geodetic and Cartographic Institute Bratislava

Abstract

In 2020, the Geodetic and Cartographic Institute Bratislava (GKÚ) commemorated the 70th anniversary of its foundation, although it began to appear under this name only in 1991. Until that date, it has replaced its name 7 times. Each name change and establishment of a new successor was accompanied by a full takeover of the obligations, and employees of the previous one, which clearly kept the succession, both formally and legally. The development of organizations and their names over time copied the political situation in the state and was manifested mainly by changes in the economic character of the newly established organizations or by a change in their main tasks, which were either added or removed. The history itself has shown that from all geodetic and cartographic organizations, the GKÚ, together with its predecessors, has legitimately survived the longest, and it has performed and still performs a wide range of tasks in high quality and to general satisfaction.

Keywords: history, geodesy, cartography, main tasks

1. Úvod

V roku 2020 si Geodetický a kartografický ústav Bratislava (GKÚ) pripomenul 70. výročie svojho založenia, aj keď je faktom, že pod týmto názvom začal vystupovať až od roku 1991. Prečo si potom pripomínať 70. výročie? Všetko sa to začalo v roku 1950, keď bola založená štátna geodetická inštitúcia pod názvom Slovenský zememeračský a kartografický ústav v Bratislave, ktorá bola postupne zreorganizovaná a pretransformovaná až prijala meno GKÚ, ktoré nesie dodnes. Ako prebiehal vyššie popísaný vývoj inštitúcie od počiatku po súčasnosť, čo bolo jej úlohami a hlavnou pracovnou náplňou a aké úspechy dosiahla je podrobne popísané v príspevku nižšie. Detailne je história a celé obdobie vývoja a aktivít GKÚ a jeho predchodcov popísaná v publikácii [1], ktorá bola vydaná na záver roka 2020 a z ktorej je aj uvedený text čerpaný.

obnovovaní vojnou poznačeného štátu boli na zememeračskú obec kladené významné úlohy, akými bolo napríklad vytýčenie a zameranie novej hranice medzi Československom a Zväzom sovietskych socialistických republík (ZSSR), alebo pomoc pri obnove obcí (najmä z územia Slovenska) poškodených a zničených vojnou, ktoré začali zememerači nanovo mapovať a udržiavať ich katastrálne mapy. Na úlohy kladené na zememeračov pôsobila veľmi negatívne najmä ich roztrieštenosť, vtedy z pohľadu nastupujúceho komunistického režimu ešte stále existujúca súkromno-podnikateľská sféra, nevyhovujúce mapové podklady, ako aj nedostatok špecializovaných pracovníkov. Po skončení vojny sa preto do popredia začala dostávať otázka zjednotenia geodetických a kartografických pracovníkov. Proti sebe vystupovali dva tábory. Prvý bol za obnovenie stavu pred vojny, druhý presadzoval revolučné myšlienky volajúce po zjednotení. Keďže Československo sa po vojne dostalo do sféry vplyvu ZSSR, vyhral tábor druhý [2].

2. Od SLOVZAKÚ po GKÚ

2.1 Z histórie predchádzajúcej vzniku SLOVZAKÚ

Založenie prvého predchodcu GKÚ predchádzala nelichotivá situácia na území vtedajšieho Československa, ktoré bolo v dôsledku skončenej Druhej svetovej vojny poznačené po hospodárskej a následne i politickej stránke. Pri

2.2 SLOVZAKÚ a jeho pracovná náplň

K tak veľmi žiadanému zjednoteniu zememeračskej služby došlo napokon v roku 1950. Vláda Československej republiky nariadením vlády č. 43/1950 Sb. o organizácii a pôsobnosti Státního zeměměřického a kartografického ústavu a o Technickém poradním sboru ve věcech veřejného vyměřování a mapování zo dňa 25. 4. 1950 zriadila Státní zeměměřický a kartografický ústav so sídlom v Prahe (SZKÚ)

a na území Slovenska Slovenský zememeračský a kartografický ústav so sídlom v Bratislave (SLOVZAKÚ) [3]. SZKÚ vznikol zlúčením Zememěřického úřadu, Reprodukčního ústavu ministerstva financí a Územního archívu pozemkového katastru. SZKÚ vykonával práce na území Čiech a Moravy v oblasti geodetických základov (GZ), mapovanie a fotogrametrické práce, kartografické a reprodukčné práce, ako aj práce na úseku výskumu a dokumentácie. SLOVZAKÚ, prvý predchodca dnešného GKÚ, vznikol zlúčením Triangulačnej kancelárie v Bratislave, Fotogrametrického ústavu pre Slovensko v Bratislave a Reprodukčného ústavu v Martine [4]. Okrem toho boli do SLOVZAKÚ pribaté aj činnosti Archívu máp katastrálnych v Bratislave a hraničného a zememeračského oddelenia Povereníctva techniky [2]. Uvedeným nariadením vlády č. 43/1950 Sb. vznikol SLOVZAKÚ po právnej stránke. K vykonaniu vládneho nariadenia bolo potrebné ešte vydať organizačný poriadok, ktorý mal definovať a špecifikovať štruktúru, vedenie, formu hospodárenia, úlohy a ministerskú príslušnosť novozriadenej organizácie. K vydaniu organizačného poriadku SZKÚ a SLOVZAKÚ došlo 25. 7. 1950 ministrom techniky formou vydania Úradného listu (I. diel, číslo 478) a organizačný poriadok začal platiť dňom 2. 8. 1950 [4]. Podľa Organizačného poriadku sa sídlom SLOVZAKÚ stala Bratislava, na jeho čele bol prednosta, ktorého menoval a odvolával povereník techniky.

Po hospodárskej stránke bol SLOVZAKÚ rozpočtovou organizáciou so samostatným rozpočtom v rámci rozpočtu Povereníctva techniky. Prvým prednostom SLOVZAKÚ bol menovaný Ing. Karol Bartoš. Sídlom SLOVZAKÚ sa stala práve dokončená budova na Bezručovej ulici č. 7 v Bratislave (obr. 1), ktorú využívali dlhé roky aj jeho ďalšie následnícke inštitúcie. Okrem budovy na Bezručovej ulici využíval novozriadený ústav aj budovu bývalého Reprodukčného ústavu v Martine, v ktorom ostala celá prevádzka

reprodukcie (reprodukčný odbor) SLOVZAKÚ. Tento stav netrval dlho, nakoľko už o rok neskôr, v roku 1951, došlo k zmene a celá prevádzka reprodukcie bola presunutá z Martina do Modry - Harmónie.

Zamestnanci SLOVZAKÚ boli štátnymi zamestnancami. V rámci GZ sa pracovníci venovali na úseku triangulácie do-
budovávaniu Československej trigonometrickej siete (ČSTS) nižších rádov. Na úseku nivelácie pokračovali prácami na budovaní východnej časti Československej jednotnej niveláčnej siete (ČSJNS) v jadranskom výškovom systéme, vykonávali spojenie ČSJNS so sieťami okolitých „s priateľských“ štátov a pokračovali v budovaní Základných niveláčnych bodov (ZNB) [2]. V rámci mapovania fotogrametrickými metódami sa práce týkali najmä celoštátneho mapovania. Fotogrametria bola využívaná pre účely výstavby a evidencie katastra pri úlohe obnovy máp veľkým mierok vojnou zničených obcí. Používaná bola aj pozemná fotogrametria pri špeciálnych prácach, ako bolo určovanie kubatúr a periodické meranie kameňolomov. SLOVZAKÚ do septembra 1951 využíval na zhotovovanie snímok aj vlastné lietadlo, čo bohužiaľ skončilo po jeho konfiškácii armádou. V rámci SLOVZAKÚ bola zriadená Slovenská názvoslovná komisia venujúca sa riešeniu úprav „miestneho názvoslovía“ [5]. Z osobitých činností možno spomenúť aj vznik prvej geodetickej a kartografickej knižnice v roku 1952. Podľa [2] bol vznik knižnice spätý so vznikom výskumného oddelenia so zameraním ako vedecká knižnica.

2.3 Geodetický, topografický a kartografický ústav v Bratislave

Za účelom úplnej centralizácie došlo k 1. 1. 1954 k zriadeniu Ústrednej správy geodézie a kartografie (ÚSGK), historicky prvého ústredného orgánu štátnej správy pre od-

Obr. 1 Budova a vstup do budovy na Bezručovej ulici č. 7 v Bratislave v roku 2020

bor geodézie a kartografie s celoštátnou pôsobnosťou. Na Slovensku bolo vykonávanie činnosti ÚSGK zabezpečované prostredníctvom Správy geodézie a kartografie na Slovensku (SGKS). Prvým predsedom ÚSGK sa stal Ing. Jaroslav Průša a SGKS Ing. Karol Bartoš. Reorganizáciou celého rezortu došlo aj k zrušeniu SZKÚ a SLOVZAKÚ, ktoré nahradili nové organizácie. Na Slovensku vznikol k 1. 1. 1954 Geodetický, topografický a kartografický ústav v Bratislave (GTKÚ), ktorý mal celoslovenskú pôsobnosť a definovanými úlohami sa stal nástupcom zrušeného SLOVZAKÚ [2] a [3]. Vznikom nového rezortného orgánu ÚSGK a na Slovensku SGKS prešli do ich pôsobnosti okrem celoštátnych geodetických a kartografických činností aj rovnaké činnosti na úrovni krajov. Krajské výkonné a výrobné činnosti boli vykonávané Oblastnými ústavmi geodézie a kartografie v Bratislave, Žiline a Prešove. Začlenenie GTKÚ v novej štruktúre SGKS v rozmedzí rokov 1954-1956 vrátane, je znázornené na **obr. 2**.

V roku 1956 bolo SGKS priznané výhradné právo na tvorbu, vydávanie a tlač máp a kartografických diel regionálnej povahy pre všetku civilnú potrebu [2]. Na Slovensku boli všetky tieto úlohy zverené novozriadenému GTKÚ. Nárast úloh a činností spojených s výhradnou tvorbou a vydávaním všetkých kartografických diel však paradoxne organizáciu obsahovo neupevnil, ale spôsobil jej rozdelenie. K 1. 1. 1957 na základe rozhodnutia povereníka miestneho hospodárstva GTKÚ pod touto značkou skončil a bol rozdelený na dva samostatné ústavy, na Geodetický ústav v Bratislave (GÚ) a Kartografický a reprodukčný ústav v Modre Harmónii (KRÚ).

2.3.1 Zmeny vo vedení a hospodárskom charaktere GTKÚ a jeho činnosti

GTKÚ bol tzv. brutto rozpočtovou organizáciou SGKS a tento charakter si udržal po celý čas [2]. Na čele bol riaditeľ a sídlo GTKÚ bolo na rovnakej adrese ako mal jeho predchodca, t. j. na Bezručovej ulici č. 7 v Bratislave. GTKÚ aj naďalej okrem budovy na Bezručovej ulici využíval priestory na Martanovičovej č. 2 pre mapovú dokumentáciu a budovu v Modre Harmónii pre prevádzku reprodukcie. Po odchode Ing. Karola Bartoša za predsedu SGKS sa prvým riaditeľom GTKÚ stal Ing. Tibor Lukáč. Jeho vedenie GTKÚ netrvalo dlho, nakoľko ho už po roku vystriedal Ing. Alojz Brnčal. Zamestnanci GTKÚ po novom už neboli štátnymi zamestnancami.

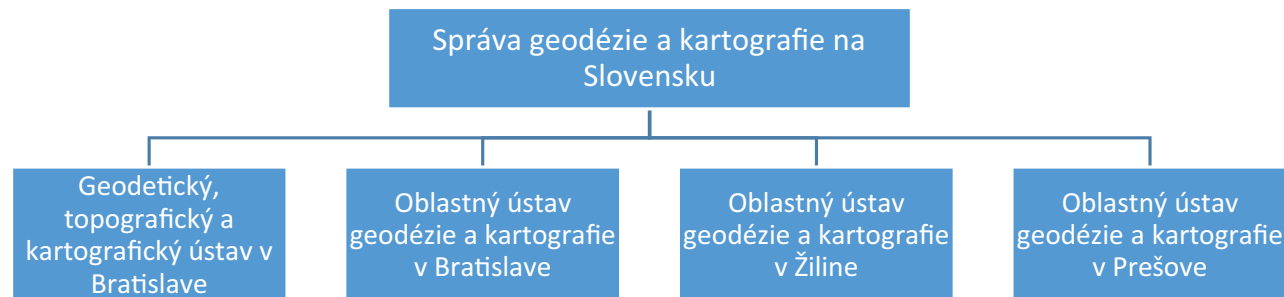
Pracovné činnosti GTKÚ boli totožné s pracovnými činnosťami jeho predchodcu SLOVZAKÚ. Plynule sa pokračovalo pod novou značkou v načatých prácach vo všetkých

oblastiach, akými boli najmä GZ, fotogrametria, kartografia, názvoslovie, knižničná činnosť atď. Z prác z oblasti GZ možno spomenúť dobudovanie a domeranie ČSTS. V roku 1955 bola domeraná aj Jednotná trigonometrická sieť 1. rádu. Išlo o dobudovanie pôvodnej siete (začaté v roku 1931), ktorá bola doplnená o 6 geodetických základníc. Sieť bola v rokoch 1956-1957 súborne vyrovnaná so sieťami ostatných európskych socialistických štátov v systéme S-42 a dostala označenie Československá astronomicko-geodetická sieť (ČSAGS). Vo výškových základoch sa pokračovalo v presných nivelačných meraniach na bodoch ČSJNS. Taktiež sa pokračovalo v pripájacích nivelačných meraniach za účelom spojenia ČSJNS s okolitými socialistickými štátmi (Poľsko, ZSSR). Prevádzka fotogrametrie pokračovala vo vyhotovovaní máp mierky 1 : 5 000 s cieľom ich využitia ako náhradných máp pre územia so zničenými katastrálnymi a písomnými operátmi v dôsledku vojny a začala pracovať aj na naliehavých rezortných úlohách akými bolo topografické mapovanie v mierkach 1 : 25 000 a 1 : 10 000. Prevádzka fotogrametrie taktiež spolupracovala na dominantnej úlohe - tvorbe štátnej mapy odvodenej 1 : 5 000, ako provizórneho mapového diela [2], [6].

2.4 Geodetický ústav v Bratislave po prvýkrát

K 1. 1. 1957 došlo k rozdeleniu GTKÚ na samostatný GÚ a KRÚ. V pozícii riaditeľa GÚ pokračoval naďalej Ing. Alojz Brnčal a riaditeľom oddeleného KRÚ sa stal JUDr. Pavol Parobek. Adresa sídla GÚ zostala rovnaká, t. j. Bezručova č. 7, Bratislava. V správe GÚ boli naďalej aj priestory suterénu budovy na Martanovičovej (dnes Pribinovej) ulici č. 2 využívané oddelením Mapovej dokumentácie a po novom bola súčasťou GÚ aj Mechanická dielňa. Zaujímavosťou obdobia bolo, že GÚ začal prezentovať svoju identitu aj prostredníctvom vlastného loga, ktorého ukážka sa nachádza na **obr. 3**.

V roku 1958 prešiel celý rezort ÚSGK, a teda aj SGKS spod Ministerstva, resp. Povereníctva techniky pod Ministerstvo, resp. Povereníctvo vnútra. Táto zmena spôsobila, že sa GÚ stal z hospodárskeho hľadiska tzv. osobitnou rozpočtovou organizáciou [2]. Ing. Alojz Brnčal na začiatku roka 1959 vo funkcii skončil a za nového riaditeľa GÚ bol vymenovaný Ing. Ladislav Šinka. Ten sa ešte koncom roka vrátil späť na SGKS a novým riaditeľom sa 7. 10. 1959 stal Ing. Ondrej Michalko. Aby zmien nebolo málo, aj jeho, počas rokov 1962 až 1963, kedy bol povolaný na východ Slovenska za účelom konsolidácie situácie v Ústave geodézie a kartografie v Prešove, dočasne nahradil Ing. Štefan Fekiač [7].

Obr. 2 Schéma začlenenia GTKÚ v rámci reorganizovanej SGKS v rokoch 1954-1956

Obr. 3 Ukážka hlavičky listu GÚ s adresou, logom a telefónnym kontaktom z roku 1965

2.4.1 Hlavné úlohy a činnosti prvého GÚ

Po oddelení kartografických a reprodukčných prác na KRÚ ostali GÚ úlohy najmä z oblasti GZ a topografického mapovania fotogrametrickými metódami. Okrem týchto úloh GÚ naďalej vykonával mapovanie a dokumentáciu výsledkov prác, vykonával potrebný prevádzkový výskum, poradenskú a znaleckú činnosť a špeciálne meračské a výpočtové práce zamerané na región Slovenska [8]. V GZ pomohol v roku 1957 dobudovať trigonometrickú sieť na celom území štátu a ihneď po skončení týchto prác pokračovali pracovníci GÚ v revízii trigonometrických bodov a v budovaní orientačných bodov (OB) tzv. OB1 a OB2. Pri budovaní ČSJS sa pokračovalo meraním nivelačných ťahov III. rádu a v prepájaní ČSJS so sieťami okolitých štátov. V roku 1957 bol I. rád ČSJS vyrovnaný v rámci súborného vyrovnania nivelačných sietí európskych socialistických štátov do Baltského výškového systému – po vyrovnaní (Bpv). Do konca roka 1961 boli následne do nového výškového systému Bpv prevedené všetky body ČSJS a tieto boli zostavené do katalógov. Od roku 1961 pokračovali pracovníci GÚ s prácami na skvalitňovaní stabilizácii a meraní nivelačných bodov v novovytvorenej sieti opakovaných nivelácií a taktiež v budovaní a meraní zvláštnych nivelačných sietí (ZNS). V oblasti topografického mapovania pomohli pracovníci GÚ v roku 1958 dokončiť Topografickú mapu 1 : 25 000 fotogrametrickou metódou a následne sa podieľali rovnakou metódou na tvorbe štátneho mapového diela (ŠMD) mierky 1 : 10 000 s ukončením v roku 1965. V roku 1962 dostal rezort za úlohu tvorbu technicko-hospodárskych máp v mierkach 1 : 1 000, 1 : 2 000 a 1 : 5 000 univerzálnou fotogrametrickou metódou a pracovníci GÚ sa podieľali aj na tejto úlohe. V rámci GÚ pokračovala aj knižničná činnosť. Knižnica bola vedená ako technická knižnica s dokumentačnými a prekladateľskými službami.

2.4.2 Zlatá éra prvého GÚ

V roku 1958 prepožičal prezident republiky Antonín Zápotocký pracovným kolektívom Geodetického a topografického ústavu v Prahe a GÚ ocenenie s názvom „Vyznamenanie za zásluhy o výstavbu“ (obr. 4). Išlo o vyznamenanie za významné pracovné úspechy spojené najmä s dobudovaním trigonometrickej siete Československa v roku 1957, s dobudovaním ČSJS I. a II. rádu a s dokončením Topografickej mapy 1 : 25 000 [9].

Okrem uvedeného ocenenia sa pracovníci GÚ zapájali aj do súťaže vyhlasovanej pre ústavy rezortu geodézie a kartografie o ocenenie s názvom „Putovná červená zástava ÚSGK a odborového zväzu zamestnancov“, v ktorej sa GÚ podarilo uspieť v rozmedzí rokov 1956-1965 spolu

Obr. 4 Vyznamenanie GÚ od prezidenta ČSR z roku 1958 [3]

5-krát. Zamestnanci GÚ sa aktívne zapájali aj do vyhlásených tematických súťaží pre zlepšovateľov a vynálezcov zastrešovaných rezortom. Experti z oblasti fotogrametrie, prednášali aj na rôznych odborných fórach a GÚ sa spolupodieľal napríklad aj na organizácii výstav. Pre časté zahraničné návštevy bola na GÚ v roku 1957 zriadená aj Pamätná kniha, do ktorej návštevy písali okrem pozdravov aj svoje dojmy. V tradícii zápisov a pozdravov zahraničných návštevníkov sa pokračovalo aj po roku 1976 (až do roku 1989), kedy bola založená Kronika národného podniku GÚ [3], do ktorej sa zápisy vykonávali rovnako.

2.5 Zrušenie SGKS a GÚ, založenie Kartgeofondu

Už v roku 1960 došlo v rámci Československa k novej územnej organizácii štátu a k novému usporiadaniu štátnych orgánov. V rezorte geodézie sa to prejavilo zrušením SGKS, ktorej právomoci prevzala celoštátna ÚSGK. Následne boli k 1. 7. 1960 na základe rozhodnutia Ministerstva vnútra premenované dovtedajšie Oblastné ústavy geodézie a kartografie (obr. 2) na Ústavy geodézie a kartografie a spolu s GÚ a KRÚ pripadli do právomoci celoštátnej ÚSGK. Aby zmien nebolo málo, minister vnútra nariadením z roka 1965 zrušil k 1. 1. 1966 aj GTÚ v Prahe a GÚ a z oboch inštitúcií zriadil jednu, Kartografickú a geodetickú fond v Bratislave (Kartgeofond), ktorý mal pobočku v Prahe. Nová celoštátna inštitúcia prebrala práva, záväzky a majetok oboch zrušených organizácií, t.j. svojich predchodcov, čím sa stala ich právoplatným nástupcom [10]. Riadi-

teľom novej celoštátnej organizácie Kartgeofond sa stal Ing. Ondrej Michalko. Sídлом organizácie zostala naďalej budova na Bezručovej ulici č. 7 v Bratislave a mapová a listinná dokumentácia pokračovala v suteréne budovy na Martanovičovej ulici 2. Po novom patrilo do jeho pôsobnosti podľa [10]:

- a) budovanie, údržba a dokumentácia astronomicko-geodetickej siete,
- b) budovanie, doplňovanie a údržba triangulačnej siete a celoštátna dokumentácia triangulačných údajov,
- c) budovanie, údržba a dokumentácia gravimetrickej siete,
- d) budovanie, doplňovanie, údržba a dokumentovanie nivelačných sietí,
- e) vedenie celoštátnej mapovej a listinnej dokumentácie v odvetví geodézie a kartografie a archívne uchovávanie dokumentov,
- f) iné úlohy podobnej povahy, predovšetkým zvláštne úlohy vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce na úseku geodézie a kartografie uložené ÚSGK.

Ako vidno, úlohy Kartgeofondy sa obmedzili iba na činnosti týkajúce sa GZ, vedenia geodetickej dokumentácie a archivácie dokumentov. Ostatné úlohy jeho predchodcov, predovšetkým topografické mapovanie fotogrametrickým vyhodnocovaním a s ním spojené činnosti prešli podľa pokynov ministra vnútra na Ústavu geodézie a kartografie v Prahe a Bratislave, čím organizácia výrazne utrpela a stratila množstvo vynikajúcich odborníkov. Na druhej strane, počas následného hodnotenia a posudzovania organizácií v rámci organizačno-ekonomickej reorganizácie rezortu bolo zistené, že najvhodnejšie bude do Kartgeofondy previesť výpočtové stredisko práve z Ústavu geodézie a kartografie [11], čo bol vzhľadom na budúce vynikajúce výkony tohto pracoviska skutočne významný krok.

2.5.1 Práce výrobných útvarov Kartgeofondy a zmeny v spôsobe jeho hospodárenia a v jeho vedení

Počas krátkej existencie Kartgeofondy pokračovali zamestnanci výrobného útvaru triangulácie v revízii trigonometrických bodov, obnove ČSTS metódami klasickej triangulácie a v zahusťovaní ČSTS tzv. zhusťovacími bodmi (v roku 1982 na Slovensku premenovanými na body podrobného bodového polohového poľa 1. triedy presnosti – PBPP 1. TP). Zamestnanci útvaru nivelácie pokračovali vo vykonávaní nivelačných meraní v sieti opakovaných nivelácií (merania 1. československej opakovanej nivelácie) a v ZNS. Zamestnanci gravimetrických oddielov pomáhali českým kolegom na základe medzinárodných dohôd založiť v geologicky stabilných oblastiach sieť tzv. vekových gravimetrických bodov [2].

V 60. rokoch sa začali v Československu vážnejšie prejavovať ekonomické ťažkosti socialistického zriadenia, na čo sa snažil rezort reflektovať uskutočnením organizačno-ekonomického experimentu v podobe transformácie niektorých organizačných zložiek rezortu tak, že tieto boli viac hmotne zainteresované podielom na zisku alebo na hrubom dôchodku. Kartgeofond, vzhľadom na charakter svojich úloh, spadol na základe experimentu do druhej skupiny a od roku 1967 sa stal príspevkovou organizáciou. Uvedené zmeny sa preniesli aj do personálnych zmien na riadiacich pozíciách a novým riaditeľom Kartgeofondy sa po odchode Ing. Ondreja Michalka na post predsedu Slovenskej správy geodézie a kartografie (SSGK) stal od 1. 1. 1968 Ing. Ondrej Pastva. Počas roka 1968, t.j. počas obdobia „Pražskej jari“, došlo v rezorte k ďalším turbulenciám.

25.-26. 4. 1968 sa v Prahe konala VI. geodetická konferencia Československej vedecko-technickej spoločnosti na tému „Československá geodézie a kartografie v letech 1918 až 1968“. Výsledkom konferencie boli viaceré uznesenia a členovia odbornej skupiny pre GZ začali požadovať odtajnenie máp veľkých mierok, zavedenie S-JTSK pre mapovanie, ale aj prešetrenie okolností zrušenia GTÚ v Prahe a GÚ [12]. Aj v súvislosti s týmito uzneseniami a v súlade s uzneseniami vlády Československej socialistickej republiky (ČSSR) z mája 1968 o novom štátoprávnom usporiadaní Československa na princípe federácie, bol nakoniec rozhodnutím ministra vnútra zo dňa 21. 12. 1968 (číslo M-4896/1968) Kartgeofond ku 31. 12. 1968 zrušený a od 1. 1. 1969 boli z neho opäť vytvorené GÚ zvlášť v Prahe a Bratislave [13].

2.6 Geodetický ústav v Bratislave po druhýkrát

Koncom roka 1968 nezanikol iba Kartgeofond, ale na základe nového federatívneho usporiadania štátu aj ÚSGK, ktorú od roku 1969 nahradili dva samostatné ústredné orgány štátnej správy. Pre Slovenskú socialistickú republiku (SSR) bola zriadená SSGK a pre Českú socialistickú republiku Český úřad geodetický a kartografický (ČÚGK). Po druhýkrát zriadený GÚ si po zrušení Kartgeofondy zachoval hospodársky charakter príspevkovej organizácie a spolu s novozriadeným Oblastným ústavom geodézie v Bratislave sa stal orgánom štátnej správy. GÚ naďalej sídlil na Bezručovej ulici č. 7 v Bratislave a pre útvar geodetickej mapovej a listinnej dokumentácie naďalej využíval priestory na Martanovičovej ulici č. 2. V pozícii riaditeľa GÚ pokračoval Ing. Ondrej Pastva.

2.6.1 Rozšírenie hlavných činností GÚ a plnenie úloh v rokoch 1969-1972

Po zrušení Kartgeofondy pokračoval jeho nástupca GÚ od svojho zriadenia v roku 1969 v plnení nasledovných úloh [13]:

- a) v budovaní, údržbe a dokumentácii gravimetrickej siete,
- b) v budovaní, údržbe a dokumentácii astronomicko-geodetickej siete,
- c) v budovaní, doplňovaní a údržbe trigonometrickej siete a dokumentácii triangulačných údajov,
- d) v budovaní, údržbe a dokumentovaní štátnej nivelačnej siete,
- e) v údržbe topografickej mapy,
- f) v mechanizácii a automatizácii (strojovom spracovaní) výpočtových a zobrazovacích prác pre rezortné orgány a organizácie,
- g) v špeciálnych geodetických prácach súvisiacich s geodetickými základmi,
- h) vo vedení mapovej a listinnej dokumentácie v odvetví geodézie a kartografie (Ústredná mapová dokumentácia),
- i) v plnení iných úloh podobnej povahy, predovšetkým zvláštnych úloh uložených nadriadeným orgánom geodézie a kartografie.

Okrem týchto úloh mal GÚ na starosti aj vedecko-výskumnú základňu v odbore geodézie a kartografie. Táto úloha mu ale dlho nevydržala, nakoľko už v roku 1970 bola presunutá do novozriadeného Výskumného ústavu geodézie a kartografie v Bratislave (VÚGK).

V roku 1969 bol zavedený v Československu v oboch rezortoch SSGK aj ČÚGK ako jediný polohový súradnicový

systém S-JTSK, ktorý bol okrem rezortných organizácií záväzný aj pre všetky mimorezortné, t.j. civilné organizácie. Úlohou GÚ bolo po novom spravovať a vydávať informácie o polohových GZ v S-JTSK [2]. Z ďalších činností pokračovali pracovníci GÚ v periodickej údržbe ČSTS, v budovaní a meraní nivelačných ťahov ČSJNS a ZNS, v údržbe a rekonštrukcii gravimetrickej siete a v budovaní gravimetrických základní. Kvôli prehľadnosti došlo od roku 1970 aj k zmene dokumentácie nivelačných údajov a výsledky meračských a výpočtových prác sa začali registrovať jednotne v tzv. Súbore nivelačných údajov. Novozriadené výpočtové stredisko na automatizované spracovanie máp veľkých mierok začalo postupne plniť úlohy týkajúce sa zabezpečenia dobudovania a obnovy máp veľkých mierok do roku 1985. Pracovníci výpočtového strediska zriadili na pracovisku celú linku na tvorbu digitálne spracovanej mapy veľkej mierky, ktorá pozostávala z počítača ODRA 1013 a z kresliaceho stola Coragraph. GÚ touto formou zabezpečoval pre potreby evidencie nehnuteľností (EN) jej mapovú časť [14] [15].

2.7 Ustanovenie GÚ za národný podnik

K 1. 1. 1973 došlo Rozhodnutím riaditeľa SSGK č. 294/1972 zo dňa 21. 12. 1972 k úprave hospodárskej formy GÚ z príspevkovej organizácie na štátnu hospodársku organizáciu a názov GÚ bol upravený na GÚ, národný podnik, Bratislava (GÚ, n. p.) [16]. Nadriadeným orgánom GÚ, n. p. sa stala SSGK, od roku 1973 premenovaná na Slovenský úrad geodézie a kartografie (SÚGK), ktorý prostredníctvom štatútu definoval a upravoval zásady jeho riadenia a vnútornej organizácie. GÚ, n. p. prevzal všetok majetok, práva a záväzky svojho predchodcu GÚ aj s právami a záväzkami týkajúcimi sa pracovnoprávných vzťahov zamestnancov zrušeného GÚ. Novoprijatý štatút GÚ, n. p. zaviazal podnik hospodáriť podľa tzv. podnikového chozrasčotu. V hospodárskych vzťahoch mal národný podnik naďalej právomoc vystupovať vo vlastnom mene a vo vlastnom mene mal aj majetkovú zodpovednosť. Prvým riaditeľom GÚ, n. p. sa stal k 1. 1. 1973 Ing. Jozef Farkašovský. Vo funkcii vydržal až do konca roku 1987, kedy ho vystriedal Ing. Ladislav Gargalovič.

2.7.1 Hlavné úlohy GÚ, n. p. a ich rozširovanie

Predmet činnosti GÚ, n. p., ako novej štátnej hospodárskej organizácie, zadefinovala zriaďovacím rozhodnutím SSGK. Medzi hlavné úlohy bolo zaradené:

- budovanie, udržiavanie a dokumentovanie GZ (ČSAGS, ČSTS, ČSJNS, Československej gravimetrickej siete – ČSGS),
- vykonávanie špeciálnych geodetických prác súvisiacich s GZ,
- automatizované vykonávanie výpočtových a zobrazovacích prác,
- vykonávanie dokumentačných prác v ústrednej geodetickej a mapovej dokumentácii,
- pomocná výrobná činnosť, pokiaľ slúži na zabezpečovanie a rozvoj výrobnej činnosti.

Od 1. 12. 1974 pribudla k týmto úlohám rozhodnutím predsedu SÚGK aj funkcia odvetvového pracoviska pre automatizované systémy riadenia (ASR) a od 1. 1. 1975 aj funkcia správcovstva Informačného systému geodézie a kartografie (ISGK) [3]. Najmä druhá funkcia umožnila rozvoj

činnosti výpočtového strediska a v rámci rezortu vyzdvihla dôležitosť aktivít podniku. Ďalšie úlohy pribudli GÚ, n. p. aj v roku 1986. Rozhodnutím predsedu SÚGK bol GÚ, n. p. poverený niektorými úlohami pri výstavbe rýchlodráhy v Bratislave [17], ktoré mu boli nakoniec k 1. 3. 1989 odňaté a prenesené na Správu geodézie a kartografie v Bratislave [18]. Na záver roka 1986, schválil predseda SÚGK aj nový štatút GÚ, n. p., ktorý nadobudol platnosť k 1. 1. 1987. Nový štatút rozšíril vyššie uvedené činnosti na úseku dokumentácie aj o archívniectvo a zhromažďovanie muzeálií a na úseku osobitných úloh o plnenie úloh aplikovaného výskumu v oblasti GZ, automatizácie geodetických a kartografických prác a automatizovaného systému riadenia [17].

2.7.2 Aktivity prevádzkových útvarov GÚ, n. p. v rokoch 1973-1989

Pracovníci GÚ, n. p. z prevádzky triangulácie vykonávali počas celého obdobia periodickú údržbu bodov ČSTS z územia Slovenska, zahusťovali trigonometrickú sieť pre účely výstavby veľkých diel a podľa požiadaviek budovali rôzne lokálne siete. Od roku 1984 určovali v rámci údržby bodov ČSTS súradnice OB1 a OB2, zriaďovali tzv. OB3, budovali zhusťovacie body, obnovovali oznámenia o ochrane trigonometrických bodov a k najvýznamnejším bodom zriaďovali v teréne chránené územia (obr. 5).

Na úseku nivelácie sa pokračovalo v budovaní a meraní nivelačných ťahov III. rádu a ZNS. Novými nivelačnými ťahmi boli pripájané výškové indikačné body a body významných lokálnych sietí, v ktorých vykonávali presné merania za účelom sledovania pohybov a deformácií. V rokoch 1973-1978 bolo vykonané opakované meranie celej siete bodov I. rádu ČSJNS (2. československá opakovaná nivelácia), ktoré bolo použité do nového súborného vyrovnania nivelačných sietí socialistických krajín Európy (Moskva, 1982), ktorých výsledok poznáme ako výšky Balt83. V rokoch 1979-1985 prebiehali nivelačné merania aj na bodoch nivelačných ťahov II. rádu ČSJNS (tzv. opakovaná nivelácia II. rádov). Ukážka činnosti nivelačnej skupiny GÚ, n. p. z uvedeného obdobia sa nachádza na obr. 6.

Na úseku gravimetrie bola vykonávaná údržba a rekonštrukcia zničeného tiažového bodového poľa a modernizácia gravimetrickej siete za účelom vybudovania Jednotnej gravimetrickej siete (JGS). V rámci tejto úlohy pomáhali pracovníci GÚ, n. p. zamerať sieť oporných gravimetrických bodov a body siete I. rádu ČSGS. Okrem toho vykonávali pracovníci GÚ, n. p. aj letecky merania na Karpatskom polygóne (obr. 7).

Začiatkom 70. rokov bolo na GÚ, n. p. vybudované rezortné výpočtové stredisko na automatizovanú tvorbu a spracovanie máp veľkých mierok. Stredisko pracovalo najmä na vládou stanovené úlohe dobudovania a obnovy mapového fondu máp veľkých mierok. Na úlohu bol v rokoch 1970-1980 využívaný počítač ODRA 1013 a kordinatograf Coragraph [15]. Od roku 1981, kedy začalo výpočtové stredisko využívať nový, tzv. stredný počítač EC 1033, sa pracovníci strediska začali venovať aj spracovaniu písomného operátu EN celého územia Slovenska [14]. V zmysle rozšírenia štatútu [17] spravoval GÚ, n. p. od roku 1987 aj rezortný zabezpečovací mikrofilmový archív, dokumentoval technické predpisy z odboru, viedol archív osobitného významu a začal aj so zhromažďovaním geodetických a kartografických prístrojov a pomôcok za účelom ich uchovania ako exponátov muzeálnej hodnoty. Pracovníci GÚ, n. p. sa zapájali aj do medzinárodnej spolupráce,

Obr. 5 Zriaďovanie chránených území na bodoch ČSAGS v rokoch 1979-1980 [3]

Obr. 6 Ukážka nivelačného merania pracovníkov GÚ, n. p. na ZNB Strečno [33]

Obr. 7 Pracovníci GÚ, n. p. pri leteckom meraní Karpatského polygónu [33]

ktorá prebiehala najmä na úrovni gravimetrických prác. Príkladom takejto spolupráce bola medzinárodná spolupráca s pracovníkmi geodetickej služby vtedajšieho Sovietskeho zväzu, ktorí svojim absolútnym laserovým balistickým gravimetrom značky GABL vykonali na gravimetrickom bode Žilina v roku 1978 prvé absolútne meranie tiažového zrýchlenia na území Slovenska. Okrem návštevy sovietskych gravimetrikov bol GÚ, n. p. pravidelne viackrát do roka navštevovaný aj množstvom ďalších odborníkov zo zahraničia, najmä z geodetických služieb vtedy spriaznených socialistických krajín združených v Rade vzájomnej a hospodárskej pomoci.

2.7.3 Nová budova a logo GÚ, n. p.

GÚ, n. p. mal v čase svojho ustanovenia za národný podnik, t. j. v roku 1973, svoje sídlo rovnako ako aj jeho predchodcovia v Bratislave, na adrese Bezručova č. 7. V roku 1976 sa dlho pripravované plány týkajúce sa vybudovania novej budovy konečne pohli a výstavba združenej výrobnoprevádzkovej budovy v bratislavskom Ružinove (časť Pošeň) bola slávnostne spustená. Išlo o začatie výstavby budovy, ktorej vlastníkom boli podľa dohody tri organizácie. Okrem GÚ, n. p., VÚGK a národný podnik Zlatokov Trenčín. Nová budova (obr. 8) bola dokončená a slávnostne odovzdaná do užívania v apríli 1982 a nová adresa GÚ, n. p. znela Chlumeckého č. 4, 827 45 Bratislava.

Pravdepodobne na základe rozšírenia predmetu činnosti GÚ, n. p. o práce výpočtového strediska a najmä po presťahovaní GÚ, n. p. na Chlumeckého ulicu č. 4 v Bratislave,

došlo po čase aj k zmene loga organizácie. Ukážka nového loga GÚ, n. p. používaného po roku 1982 na hlavičkovom papieri sa nachádza na obr. 9.

GÚ, n. p. získal počas dlhého obdobia svojej existencie za svoju činnosť alebo výkony svojich zamestnancov viaceré ocenenia, čím nadviazal na rovnako úspešné éry svojich predchodcov. Napríklad v roku 1981 sa svojou činnosťou a hospodárskym výsledkom pričínal o zisk rezortného putovného ocenenia označeného ako „Červená zástava predsedu SÚGK“.

2.8 GÚ, n. p. nakrátko Geodetickým podnikom

V roku 1988 bol prijatý zákon č. 88/1988 Zb. o štátnom podniku, ktorý mal napomôcť zlepšiť stále sa viac zhoršujúcu hospodársku a ekonomickú situáciu v štáte. Rezort bol povinný na novoprijatý zákon zareagovať a svoje podriadené organizácie v zmysle neho pretransformovať. Rozhodnutím predsedu SÚGK v roku 1989 preto došlo k 1. 7. 1989 k vydaniu zakladacej listiny štátneho podniku s názvom Geodetický podnik Bratislava (ďalej GP, š. p.). Založením GP, š. p. zanikol GÚ, n. p. a nový GP, š. p. prebral v plnom rozsahu všetku jeho činnosť, majetok, ako aj všetky jeho práva a záväzky [19]. Podľa zákona o štátnom podniku, musel byť výber riaditeľa po novom uskutočnený na základe volieb podnikovým zhromaždením. K voľbám v GP, š. p. skutočne došlo a staronovým riaditeľom GP, š. p. sa stal Ing. Ladislav Gargalovič. Do funkcie bol ustanovený predsedom SÚGK k 28. 9. 1989. Sídлом GP, š. p. zostala budova s adresou Chlumeckého č. 4 v bratislavskom Ružinove.

Obr. 8 Nová združená výrobnoprevádzková budova GÚ, n. p. v roku 1982 [2]

GEODETICKÝ ÚSTAV, N. P.,

827 45 BRATISLAVA, CHLUMECKÉHO UL. Č. 4

Obr. 9 Ukážka hlavičky listu GÚ, n. p. s adresou a logom z roku 1987

Predmet činnosti, po novom predmet podnikania, GP, š. p. zafinovala zakladacia listina a povinným predmetom podnikania boli:

- a) práce na úseku GZ,
- b) práce na úseku automatizácie geodetických a kartografických prác,
- c) práce na úseku automatizovaného informačného systému geodézie a kartografie.

Okrem týchto prác bolo GP, š. p. umožnené vykonávať aj práce na úseku inžinierskej geodézie, práce na úseku ASR, servis zobrazovacích zariadení a digitálnej techniky a expertízu a poradenskú činnosť v odbore geodézia. GP, š. p. mohol po novom uskutočňovať aj zahranično-hospodársku obchodnú činnosť v medziach predmetu činnosti na základe zmlúv, ak by sa činnosť uskutočňovala vo vzťahu k zmluvnej strane, ktorá musela mať sídlo na území štátu podieľajúceho sa na socialistickej ekonomickej integrácii.

2.8.1 Hospodárske aktivity a zákazky GP, š. p. a zriadenie ÚAGK

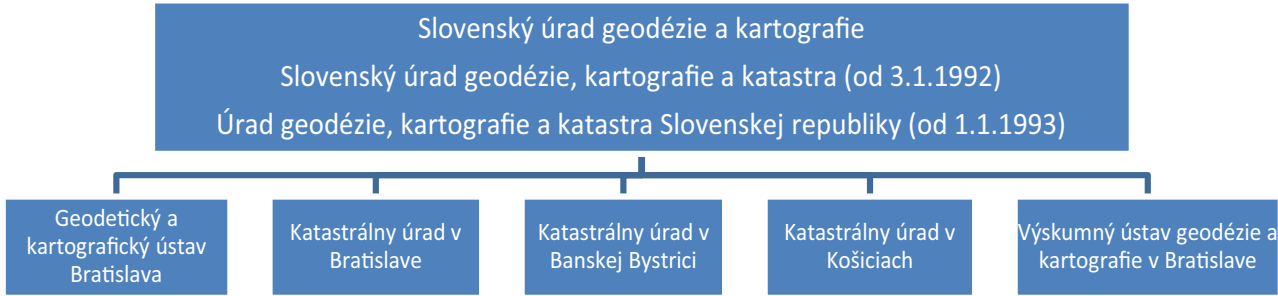
GP, š. p. po celý čas svojej krátkej existencie plnil úlohy na základe definovaného predmetu činnosti prostredníctvom hospodárskeho strediska GZ a výpočtového strediska. Hospodárske stredisko GZ vykonávalo práce na základe hospodárskych zmlúv, ktoré sa týkali, napr. zriaďovania chránených území trigonometrických bodov, údržby a obnovy ČSJNS, merania a údržby bodov ZNS a prác súvisiacich s obnovou JGS. Zo špecializovaných prác možno spomenúť výškové meranie sadania historického jadra Bratislavy, opakované meranie bodov pre rýchlodráhu Bratislavy, alebo meranie zvislých a horizontálnych posunov reaktora V2 jadrovej elektrárne Jaslovské Bohunice. Výpočtové stredisko vykonávalo počítačové spracovanie písomného operátu EN spolu s ročnými sumarizačnými výstupmi, počítačové spracovanie údajov zamerané na tvorbu Základnej mapy veľkej mierky (ZMVM) v digitálnom tvare spolu s grafickou interpretáciou a práce na tvorbe informačných súborov automatizovaného systému geodézie a kartografie.

V roku 1990 došlo v rámci GP, š. p. aj k jednej historickej udalosti, a to k zriadeniu Ústredného archívu geodézie a kartografie (ÚAGK) [20], ktorý ako ucelená samostatná jednotka so špecifickým pomenovaním vznikol rozhodnutím predsedu SÚGK na základe predbežného súhlasu Ministerstva vnútra a životného prostredia SSR a bol zafinancovaný ako archív osobitného významu pre výsledky geodetických a kartografických prác vrátane rezortného zabezpečovacieho archívu.

3. Geodetický a kartografický ústav Bratislava od roku 1991 po dnes

3.1 Zmeny po novembri 1989 a zriadenie GKÚ

V novembri 1989, po vypuknutí nežnej revolúcie, bolo zrejme, že situácia v Československu je neudržateľná a komunistický režim padne. Spoločnosť okrem slobodných volieb očakávala zrušenie všetkého „štátneho“ a po vzore vyspelých západných krajín uplatnenie trhového hospodárstva s možnosťami slobodného podnikania. V tomto duchu prebiehali v odborných kruhoch aj diskusie o potrebe zmeny zákona o štátnych podnikoch. Rezort geodézie a kartografie na tieto skutočnosti zareagoval rozhodnutím predsedu SÚGK č. P-11/1990 zo dňa 5. 1. 1990, ktorým zmenil vecnú pôsobnosť na úseku GZ, dokumentácie, archívnictva a zhromažďovania muzeálií [21], ktorým tieto činnosti odňal GP, š. p. a prideliť ich Správe geodézie a kartografie v Bratislave, aby o ne štát neprišiel v prípade zrušenia, alebo odčlenenia štátnych podnikov od rezortu. Zhruba v rovnakom čase prijala slovenská vláda programové vyhlásenie, ktoréuložilo všetkým rezortom vypracovať tzv. akčný program opatrení s nosnou myšlienkou odstránenia monopolu ich moci na nimi riadených úlohách. SÚGK na požiadavku vlády zareagoval, akčný program na obdobie rokov 1990–1991 vypracoval a 23. 1. 1990 aj prijal [22]. Akčným programom si rezort uložil aj úlohu vytvoriť novú organizačnú štruktúru, ktorú zrealizoval formou vypracovania „Komplexného projektu reštrukturalizácie rezortu“ [23], ktorý bol 31. 10. 1990 schválený [24]. Na základe komplexného projektu SÚGK ako prvé k 1. 1. 1991 zrušil GP, š. p. bez likvidácie a zároveň zriadil GKÚ ako jeho nástupníčku organizáciu. Celé sa to uskutočnilo rozhodnutím predsedu SÚGK zo dňa 17. 12. 1990 s tým, že všetok majetok, práva a záväzky GP, š. p. prebral v plnom rozsahu novozriadený GKÚ [25]. Podľa uvedeného rozhodnutia prebral GKÚ okrem majetku, práv a záväzkov GP, š. p. aj majetok, pracovníkov, práva a záväzky zo Slovenskej kartografie, š. p., Bratislava súvisiace s tvorbou štátneho mapového diela stredných mierok a so štandardizáciou geografického názvoslovía. Okrem toho GKÚ prebral majetok, pracovníkov, práva a záväzky aj z Geodézie, š. p. Bratislava súvisiace s tvorbou a budovaním mikrofilmového archívu a do tretice prebral GKÚ aj majetok, pracovníkov, práva a záväzky zo Správy geodézie a kartografie v Bratislave súvisiace s činnosťou ÚAGK. Organizačné začlenenie GKÚ v štruktúre zreorganizovaného rezortu sa nachádza na obr. 10.

Obr. 10 Schéma zaradenia GKÚ v štruktúre zreorganizovaného rezortu v rokoch 1991-1996

3.2 Vydanie štatútu GKÚ, menovanie nového riaditeľa a GKÚ po novom s pracoviskami na viacerých miestach Bratislavy

Vznikom GKÚ bolo potrebné novozriadenej organizácii definovať právne postavenie, predmet činnosti, zásady hospodárenia a organizačnú štruktúru. Všetky tieto požiadavky upravoval štatút GKÚ, vydaný rozhodnutím predsedu SÚGK 17. 12. 1990 [25]. GKÚ bol po novom zadaný ako rozpočtová organizácia v pôsobnosti SÚGK (v roku 1993 premenovaného na Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky (ÚGKK SR)). Na čele ústavu stál riaditeľ, ktorého vymenoval a odvolával predseda SÚGK (dnes ÚGKK SR). Na zabezpečenie úloh boli na GKÚ štatútom k 1. 1. 1991 zriadené organizačné útvary pre oblasť GZ, automatizovaného spracovania informácií, kartografie, dokumentácie fondov a ÚAGK. Vedením novozriadeného GKÚ bol dočasne, do momentu uskutočnenia výberového konania na prvého riaditeľa GKÚ, poverený riaditeľ zrušeného GP, š. p. Ing. Ladislav Gargalovič. Konkurz na pozíciu prvého riaditeľa GKÚ prebehol začiatkom roka 1991. Do výberového konania sa prihlásil aj vtedajší námestník SÚGK Ing. Jozef Brziak, ktorý na konkurze uspel a od 1. 5. 1991 sa stal prvým riaditeľom GKÚ.

Po zriadení GKÚ bolo rozhodnuté pre nový ústav vymyslieť aj nové logo, za účelom čoho bola v rámci ústavu vyhlásená súťaž, v ktorej uspel Ing. Kvetoslav Spiller. Víťazné logo použité na hlavičkovom liste GKÚ z roku 1991 sa nachádza na obr. 11. Logo GKÚ bolo neskôr, najmä po rozmachu používania farebných tlačiarň, prevedené aj do farieb trikolóry a také je používané dodnes.

Sídлом novozriadeného GKÚ ostala Bratislava, s budovou na Chlumeckého ulici č. 4. Nakoľko boli do GKÚ delimitované aj pracoviská Slovenskej kartografie, š. p., Bratislava, Geodézie, š. p. Bratislava a Správy geodézie a kartografie v Bratislave, došlo k situácii, že GKÚ mal od 1. 1. 1991 svoje pracoviská okrem Ružinova aj vo viacerých lokalitách v rámci Bratislavy. Okrem oddelenia dopravy, ktoré od roku 1985 sídlilo na Krajnej 42, pribudli GKÚ aj priestory prevádzky kartografie, oddelenia dokumentácie štátneho mapového diela a oddelenia Základného informačného strediska na Peknej ceste č. 17 a priestory oddelenia mikrografie na Peknej ceste č. 15, obe v bratislavskej mestskej časti Rača-Krasňany.

3.3 Prvé roky činnosti GKÚ (prvá dekáda GKÚ, roky 1991-2000)

3.3.1 Rozdelenie Československa a činnosti rozšírené o práce na štátnych hraniciach

Po tom, čo sa najvyšší predstavitelia Českej a Slovenskej federatívnej republiky dohodli na rozdelení federácie na dva samostatné štáty, zareagoval ÚGKK SR na vzniknutú

situáciu tak, že už koncom roka 1992 podnikol kroky spojené s delimitáciou dokumentačných fondov a archívnych materiálov z Prahy do Bratislavy, pričom úlohami delimitácie poveril aj viacerých pracovníkov GKÚ v zmysle dohody [26]. V súvislosti s rozdelením bola v Prahe 29. 9. 1992 podpísaná aj zmluva o generálnom vymedzení novej štátnej hranice. Vytýčením, vyznačením a zameraním novej štátnej hranice a vyhotovením hraničného dokumentárneho diela bol na základe zmluvy s Ministerstvom vnútra poverený GKÚ. Keďže spolupráca s Ministerstvom vnútra SR pri zabezpečovaní geodetických činností na štátnych hraniciach prebiehala aj v ďalších rokoch a aj na ostatných hraniciach, tak sa táto činnosť dostala aj medzi hlavné úlohy rezortu, na čo zareagoval GKÚ zriadením samostatného oddelenia v rámci prevádzky GZ, ktoré vydržalo s krátkymi prestávkami dodnes.

3.3.2 Presun činností z VÚGK na GKÚ a GKÚ rezortným skenovacím pracoviskom

Na základe vyhodnotenia jednotlivých činností podriadených organizácii ÚGKK SR a akceptujúc perspektívny ekonomický charakter VÚGK (príspevková vedecko-výskumná organizácia) sa koncom roka 1993 začalo s úvahami o presune niektorých činností alebo zložiek z VÚGK na GKÚ. Prvú takúto činnosť resp. zložku predstavoval presun vedecko-technickej knižnice spolu s prístrojovým vybavením a inventárom, ktorá sa uskutočnila na základe rozhodnutia predsedu ÚGKK SR zo dňa 25. 2. 1994. Druhú takúto činnosť predstavoval presun Slovenského strediska diaľkového prieskumu Zeme (DPZ), ku ktorému prišlo k 1. 12. 1994 taktiež na základe rozhodnutia predsedu ÚGKK SR. Vzhľadom na presun zastaranej techniky a pre malý záujem zo strany odberateľov, činnosti DPZ na GKÚ postupne zanikli, resp. boli pohltené pracoviskom fotogrametrie [24].

Aktivity GKÚ na poli skenovania máp katastra nehnuteľností (KN) a ostatných máp veľkých mierok dosiahli takú kvalitu, že pracovisko GKÚ vykonávajúce túto činnosť bolo vyhlásené za Rezortné skenovacie pracovisko a bolo poverené vydávaním atestov na iné skenery používané na kartometrické skenovanie pre potreby a účely KN. Vyhlásenie GKÚ za Rezortné skenovacie pracovisko sa udialo na základe vydania pokynov ÚGKK SR zo dňa 11. 5. 1994, pričom GKÚ plní túto funkciu dodnes.

3.3.3 Delimitácia Mapových služieb a činností so ZM 1 : 10 000 do GKÚ

V roku 1993 bola na ÚGKK SR prijatá Koncepcia tvorby a aktualizácie máp stredných mierok do roku 2000, ktorá okrem iného zadefinovala postupný prechod vyhotovovania ŠMD malých a stredných mierok analógovou formou cez tvorbu a obnovu týchto ŠMD digitálnymi technológ-

GEODETICKÝ A KARTOGRAFICKÝ ÚSTAV

827 45 BRATISLAVA, CHLUMECKÉHO UL. Č. 4

Obr. 11 Ukážka hlavičky listu GKÚ s adresou a novým logom z roku 1991

giami, až na úplný prechod a vyhotovovanie ŠMD ako digitálnych máp [34]. Podľa koncepcie sa GKÚ mal venovať najmä práci spojenej s prevodom aktualizovanej formy tlačových podkladov Základných máp 1 : 10 000 (ZM10) do digitálnej formy ako aj obnove ZM10 a ZM25 a menších mierok na základe týchto diel. Pri digitalizovaní tlačových podkladov ZM10 bol GKÚ odkázaný aj na činnosť Katastrálnych úradov (KÚ) na tomto úseku, čo podľa [24] pre reštrikčný charakter štátneho rozpočtu KÚ spôsobovalo problémy a obmedzenia. ÚGKK SR sa preto rozhodol celú činnosť súvisiacu so spracovaním ZM10 KÚ odobrať a pridelil ju na GKÚ, v zmysle čoho začal GKÚ od 1. 1. 1995 zabezpečovať kompletne topografické, fotogrametrické a kartografické spracovanie a dokumentáciu operátu ZM10, dokumentáciu Atlasu SSR a odbyť kartografických diel a publikácií, ktorých vydavateľom bol úrad. Na GKÚ prešiel aj majetok, práva, povinnosti a záväzky vrátane práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov súvisiacich s presunutými činnosťami z KÚ v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach a GKÚ od 1. 1. 1995 rozšíril svoju pôsobnosť o činnosť Mapových služieb s pracoviskami mimo Bratislavy v Žiline, Prešove a Košiciach.

3.3.4 GKÚ s novým štatútom a nečakane aj nová štruktúra rezortu

Presunmi činností z VÚGK na GKÚ, zriadením Rezortného skenovacieho pracoviska a delimitáciou činností týkajúcich sa spravovania ZM10 do GKÚ došlo k naakumulovaniu nových úloh, ktoré bolo potrebné dostať aj do štatútu GKÚ. Za týmto účelom bol rozhodnutím predsedu ÚGKK SR prijatý nový štatút GKÚ s účinnosťou od 1. 1. 1995. Na zabezpečení úloh sa po novom podieľali odbory pre oblasti GZ, automatizovaného spracovania informácií, kartografie, dokumentácie a archivácie fondov a odbytu kartografických diel a publikácií. Oproti štatútu z roku 1991, odbudli GKÚ úlohy a činnosti týkajúce sa ASR a na druhej strane mu pribudli kompletne topografické, fotogrametrické a kartografické práce na ZM10 a na mapách menších mierok, či aktivity Rezortného skenovacieho pracoviska a Slovenského strediska DPZ.

V rokoch 1995 a 1996 došlo prvýkrát od rozdelenia republiky aj k vydaniu novej legislatívy pre oblasť geodézie, kartografie a katastra. Všetky činnosti, vykonávané štátom alebo súkromnou sférou boli do tohto momentu riadené v zmysle novelizovanej legislatívy prijatej ešte v rokoch 1971, resp. 1973. Z novej legislatívy bol ako prvý 27. 6. 1995 prijatý zákon Národnej rady (NR) SR č. 162/1995 Z. z. o KN a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam, ktorý nasledoval zákon NR SR č. 215/1995 Z. z. z 12. 9. 1995 o geodézii a kartografii. Okrem týchto bol 14. 11. 1995 prijatý aj zákon NR SR č. 261/1995 Z. z. o štát-

nom informačnom systéme, ktorý upravoval automatizovaný informačný systém geodézie, kartografie a katastra (AIS GKK), ktorého správa bola zverená GKÚ. Ku všetkým zákonom boli v roku 1996 prijaté aj vykonávacie vyhlášky. Nová legislatíva s novým štatútom mala predstavovať stabilizáciu prác a činností GKÚ v rámci rezortu, avšak 4. 7. 1996 došlo k prijatiu nového zákona NR SR č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy, ktorý k 24. 7. 1996 zmenil organizáciu celej štátnej správy, zriadil nové krajské a okresné úrady, do ktorých zaradil aj štátnu správu na úseku KN, čím odobral túto činnosť KÚ. Keďže technické práce zo zrušených KÚ mali ostať v réžii ÚGKK SR, bol rozhodnutím predsedu ÚGKK SR zo dňa 23. 7. 1996 založený Katastrálny ústav v Žiline, do ktorého bol prevedený majetok z KÚ v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach súvisiaci s jeho novým predmetom činnosti. Zmenená organizačná štruktúra rezortu a postavenie GKÚ v rámci nej od 24. 7. 1996 je zobrazená na **obr. 12**. GKÚ v zmysle uvedených organizačných zmien spolupracoval s novozriadeným Katastrálnym ústavom v Žiline najmä na úseku vydávania a aktualizácie štátnych mapových diel a na úseku štátnej dokumentácie a prístupňovaní dokumentačných fondov.

3.3.5 Činnosti prevádzok a odborov GKÚ na nosných úlohách v prvej dekáde

Aktivity na úseku GZ

Na začiatku vykonávali pracovníci prevádzky GZ údržbu bodov ČSTS a ČSJS z územia Slovenska a od roku 1993 aj práce na štátnych hraniciach. V gravimetrickej sieti aj za pomoci rakúskej a americkej geodetickej služby boli postupne určené na viacerých bodoch absolútne hodnoty tiažového zrýchlenia. Zo špeciálnych úloh pokračovali, napr. deformačné merania v elektrárnach. V roku 1994 bola v lokalite Modra-Piesok vybudovaná gravimetrická mikrozákladňa a nový nivelačný okruh. Okrem toho bola dobudovaná aj slovenská geodynamická referenčná sieť SLOVGERENET (SGRN). V roku 1995 sa pokračovalo prácami na vytvorení novej štátnej nivelačnej siete (ŠNS). V ďalších rokoch sa začalo prácami na budovaní tzv. nových GZ t. j. pripojením vybraných bodov ČSAGS a bodov 1. rádu ČSTS k SGRN. Na poli elektronického ukladania a poskytovania údajov o bodoch GZ bola vyvinutá aplikácia Katalóg geodetických bodov. V roku 1997 sa pristúpilo k spusteniu nového zmerania bodov 1. rádu ŠNS technológiou veľmi presnej nivelácie s digitálnymi prístrojmi. V roku 1998 bola úspešne spustená nová kampaň Tatranské štíty, neskôr známej ako Lokálna geodetická sieť (LGS) Tatry meraná prostredníctvom prijímačov Globálneho systému určovania polohy (GPS) a zamestnancami odboru GZ bol vypracovaný aj nový Katalóg bodov Štátnej gravimetrickej siete (ŠGS) v novom tiažovom systéme S-Gr95.

Obr. 12 Schéma zaradenia GKÚ v štruktúre zreorganizovaného rezortu v rokoch 1996-2007

Aktivity na úseku automatizovaného spracovania údajov a informácií

Pod spravované údaje a informácie AIS GKK boli zaradené údaje KN a od roku 1995 aj všetky činnosti spojené s tvorbou a správou Základnej bázy údajov pre geografické informačné systémy (ZBGIS). Pracovníci prevádzky, resp. odboru AIS GKK sa zo začiatku venovali obnove mapových fondov máp veľkých mierok tvorbou ZMVM. Na úseku EN, resp. neskôr KN zaznamenávali zmeny Registra EN, písomného operátu EN a vykonávali výpisy z EN, resp. neskôr KN. Rok 1994 znamenal prelom, nakoľko spracovanie údajov KN bolo vykonávané nielen centrálne na GKÚ, ale aj priamo na okresných pracoviskách, skvalitnila sa база údajov KN, vykonával sa zber a údržba údajov digitálnej katastrálnej mapy (KM) a vytvorili sa organizačné väzby na pripojenie centrálneho a regionálneho stupňa AIS GKK. Pri tvorbe ZMVM bola komplexne zabezpečená automatická kresba interaktívnou grafikou s výstupom do súborov vo formáte vektorovej KM (VKM). Pracovníci po novom vykonávali iba čiastkové úlohy týkajúce sa kontroly zmenových viet a opravovali chyby. Od roku 1998 sa začalo aj s prácou na vytváraní súboru geodetických informácií (SGI).

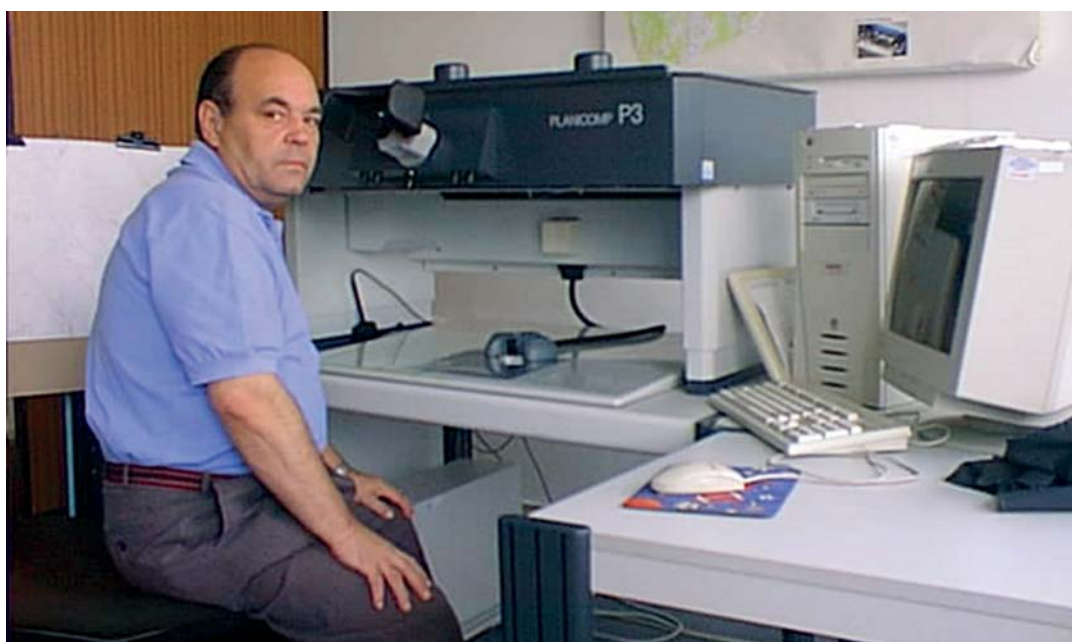
V septembri 1993 bola prijatá nová Koncepcia tvorby a aktualizácie máp stredných mierok na území SR do roku 2000 [27]. Koncepcia poukázala na chýbajúci celoštátny jednotný podklad úrovne a kvality geografických informačných systémov (GIS) v digitálnej forme. Chýbajúca údajová základňa sa nazvala ZBGIS a bola rozdelená na rastrovú a vektorovú časť. Postup tvorby rastrovej časti bol zvolený skenovaním tlačových podkladov ZM10 a na jej tvorbe sa pracovalo v rokoch 1994 až 1997. V druhej etape sa predpokladalo využiť naskenované rastrové podklady a ich vektorizáciou vytvoriť vektorovú bázu údajov, tzv. ZBGIS-V. Na úlohe sa začalo pracovať, no neskôr bolo vyhodnotené, že tento typ získavania údajov z podkladu ZM10 nie je najvhodnejší, a preto došlo k prehodnoteniu zámerov. Na úlohe tvorby ZBGIS-V sa preto pokračovalo v spolupráci so zložkami armády, a to vektorizáciou výskopisov z presnejších topografických máp 1 : 10 000 (TM10). Aj tento výsledok bol podľa [28] vyhodnotený ako kvalita-

tívne nedostatočný a bolo odporučené ďalej využívať výlučne digitálne fotogrametrické mapovacie technológie. Nakoľko záujem o vektorové údaje z celého územia SR v GIS kvalite neutíchal, bolo potrebné dopyt uspokojiť. Za týmto účelom bola vytvorená priestorová objektovo orientovaná databáza údajov digitalizáciou ZM50, ktorá dostala označenie ako Spojitá vektorová mapa 50 (SVM50).

Aktivity na úseku kartografie, fotogrametrie a štandardizácie geografického názvoslovía

Pracovníci prevádzky kartografie sa zo začiatku venovali tvorbe, obnove a vydávaniu ŠMD, (ZM10, ZM25, ZM50, ZM100 a ZM200), ktoré pravidelne aktualizovali. V rokoch 1994 a 1995 roku bola spracovaná novinka vo forme ZM500, resp. ZM1000 s vrstevnicami a tieňovaným reliéfom. Tvorba a aktualizácia máp ŠMD bola spočiatku vykonávaná analógovo a zmena nastala až v roku 1995, od ktorého sa prešlo na aktualizáciu na základe fotogrametrického vyhodnocovania leteckých meračských snímok. Za týmto účelom boli do GKÚ delimitované fotogrametrické pracoviská z Bratislavy, Žiliny a Prešova. Po fotogrametrickej aktualizácii bolo nasadené klasické kartografické spracovanie. Po prijatí nového zákona o územnom a správnom usporiadaní SR (1996), boli pracovníci odboru postavení pred významnú úlohu, ktorou bolo vydanie novej mapy SR pre územné a správne usporiadanie v mierke 1 : 400 000 a prepracovanie dovtedajšej Administratívnej mapy SR 1 : 250 000. V roku 1997 dokončili pracovníci odboru ďalšie mapové tituly s názvom Mapa krajov SR v mierke 1 : 200 000 a v roku 1998 mapové tituly s názvami Mapa okresov SR v mierke 1 : 50 000. Technické vybavenie fotogrametrických pracovísk po ich delimitácii do GKÚ nebolo najvyhovujúcejšie, preto bolo vybavenie pracovísk v roku 1996 rozšírené o stereometrogrfy s možnosťou digitálneho vyhodnocovania a v roku 1997 o nové prístroje Planicomp P3 (obr. 13) aj za pomoci prostriedkov z Phare.

Činnosť štandardizácie geografického názvoslovía bola vykonávaná na GKÚ od roku 1991. V roku 1995 došlo aj k vytvoreniu samostatného oddelenia sekretariátu Názvoslovnej komisie, ktorého úlohy spočívali v príprave mate-

Obr. 13 Vyhodnocovací prístroj Zeiss Planicomp P3 používaný na GKÚ [29]

riálov a podkladov na rokovanie Názvoslovnej komisie ÚGKK SR. Štandardizácia geografických názvov bola vykonávaná podľa zásad vydaných Inštrukcie na štandardizáciu a ako prvé bolo štandardizované názvoslovie z map ZM50 a následne ZM10.

Aktivity na úseku dokumentácie a medzinárodné aktivity GKÚ

Podľa [31] poskytoval GKÚ v prvej dekáde svojej existencie svojim klientom najmä tieto produkty a služby: údaje o bodoch GZ, údaje KN, pripojenie na Centrálnu databázu KN, podklady ŠMD v digitálnej forme, tlačové podklady ŠMD v analógovej forme, skenovanie, overovanie geografických názvov, vyhotovovanie kópií z archívnych fondov, mapy kartografických diel veľkých mierok, ZM SR stredných mierok, technické predpisy, Spravodajcu ÚGKK SR a výpožičky odbornej literatúry z rezortného knižničného fondu. Išlo o poskytovanie produktov a služieb klasickou formou, t. j. produkty boli poskytované priamym odberom a služby na základe písomných objednávok.

Nežná revolúcia a doba po nej umožnila Slovensku bezproblémový prístup k informáciám z okolitého sveta zo zahraničia. V plnej miere sa tak mohol prejavovať význam medzinárodnej spolupráce. Prvý partner, s ktorým GKÚ spolupracoval na úseku geografických informácií predstavuje organizácia CERCO (dnes EuroGeographics), resp. organizácia MEGRIN, ktorej cieľom bolo poskytovať a využívať geografické informácie produkované geodetickými a kartografickými službami členských štátov CERCO. Komerčným produktom organizácie MEGRIN vytvoreným aj za príspevku GKÚ bol, napr. produkt SABE (Seamless Administrative Boundaries of Europe). Ako ďalší projekt, na ktorom sa podieľal aj GKÚ, bol projekt GDDD (Geographical Data Description Directory). Na poli GZ spolupracovali zložky GKÚ najmä so subkomisiou EUREF Medzinárodnej geodetickej asociácie (IAG) a prispievali do jej projektov, ako napr. do projektu európskej jednotnej nivelačnej siete (UELN), alebo napr. prvé meranie technológiou GPS za účelom rozšírenia európskeho rámca EUREF na územie Československa za účasti GKÚ predstavovala kampaň EUREF-CS/H-91. Medzinárodná spolupráca pokračovala aj v roku 1997 zapojením troch bodov z územia Slovenska do európskej jednotnej vertikálnej siete (EUVN). V spolupráci s armádskymi zložkami prispieval GKÚ, napr. do projektu PETIT (Pathfinder Towards European Topographic Information Template), ktorého cieľom bolo vytvoriť pan-európsku topografickú databázu na základe digitálnych map mierky 1 : 250 000.

3.3.6 Rozšírenie priestorov GKÚ a nový štatút v závere prvej dekády

Koncom 90. rokov začali v GKÚ od odbornej verejnosti prichádzať čoraz viac požiadavky na poskytovanie produktov a služieb elektronickou cestou a v digitálnom tvare. Vedúci predstavitelia ústavu a aj rezortu mali snahu týmto požiadavkám vyhovieť a GKÚ pretransformovať na modernú organizáciu spĺňajúcu požiadavky čoraz viac sa rozvíjajúceho digitálneho sveta. Ako prvé bolo rozhodnuté upraviť štatút organizácie a „prekopať“ dovtedajšiu organizačnú štruktúru ústavu. Ďalším z hybných impulzov potreby reorganizácie bol aj fakt, že GKÚ získal pre svoju činnosť priestory aj v druhej časti budovy na Chlumeckého ulici č. 2, ktoré pôvodne patrili národnému podniku Zlatokov Trenčín. Nový štatút nadobudol účinnosť k 1. 10. 1999

a GKÚ ním boli priznané nové úlohy, medzi ktoré sa dostalo, napr. zabezpečenie medzinárodnej spolupráce v oblasti budovania medzinárodných geodetických sietí, vykonávanie geodetických prác na štátnej hranici, nové úlohy na úseku ZBGIS a boli ním preformulované úlohy na úseku kartografie a ŠMD. Na druhej strane boli bez náhrady zrušené úlohy na úseku DPZ a mikrografie.

3.4 Druhá dekáda GKÚ (roky 2001–2010)

3.4.1 Delimitácia zamestnancov a polygrafických činností z KÚ v Žiline do GKÚ

Prvý významný zásah do činnosti GKÚ v druhej dekáde predstavovalo rozšírenie jeho aktivít o polygrafické činnosti pri spracovávaní kartografických diel map malých a stredných mierok a pri spracovávaní technických predpisov, ktorých vydavateľom bol ÚGKK SR. Uvedené úlohy a činnosti spojené spolu s delimitáciou zamestnancov prešli na GKÚ v roku 2001 z partnerskej rezortnej organizácie, z Katastrálneho ústavu v Žiline, na základe rozhodnutia predsedu ÚGKK SR s účinnosťou k 1. 4. 2001.

3.4.2 Opätovné zjednotenie rezortu k 1. 1. 2002

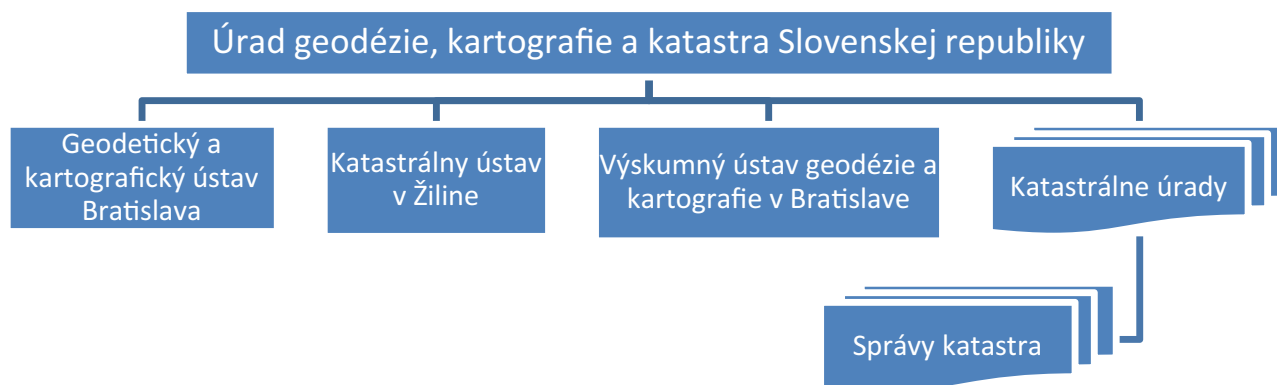
Rok 2001, resp. 2002 znamenal zmenu aj pre celý rezort. Po tom, čo boli v roku 1996 zrušené KÚ a správy katastra a ich kompetencie prešli na KO OÚ, došlo novelou zákona NR SR č. 255/2001 Z. z. k zmene, ktorá predstavovala opätovné zriadenie správ katastra a KÚ k 1. 1. 2002. Do rezortu geodézie, kartografie a katastra tak opakovane patrili okrem VÚGK, GKÚ a Katastrálneho ústavu v Žiline aj nové KÚ a správy katastrov. Schéma štruktúry rezortu po roku 2002 a zaradenie GKÚ v rámci nej sa nachádza na [obr. 14](#).

3.4.3 Organizačné a personálne zmeny na GKÚ

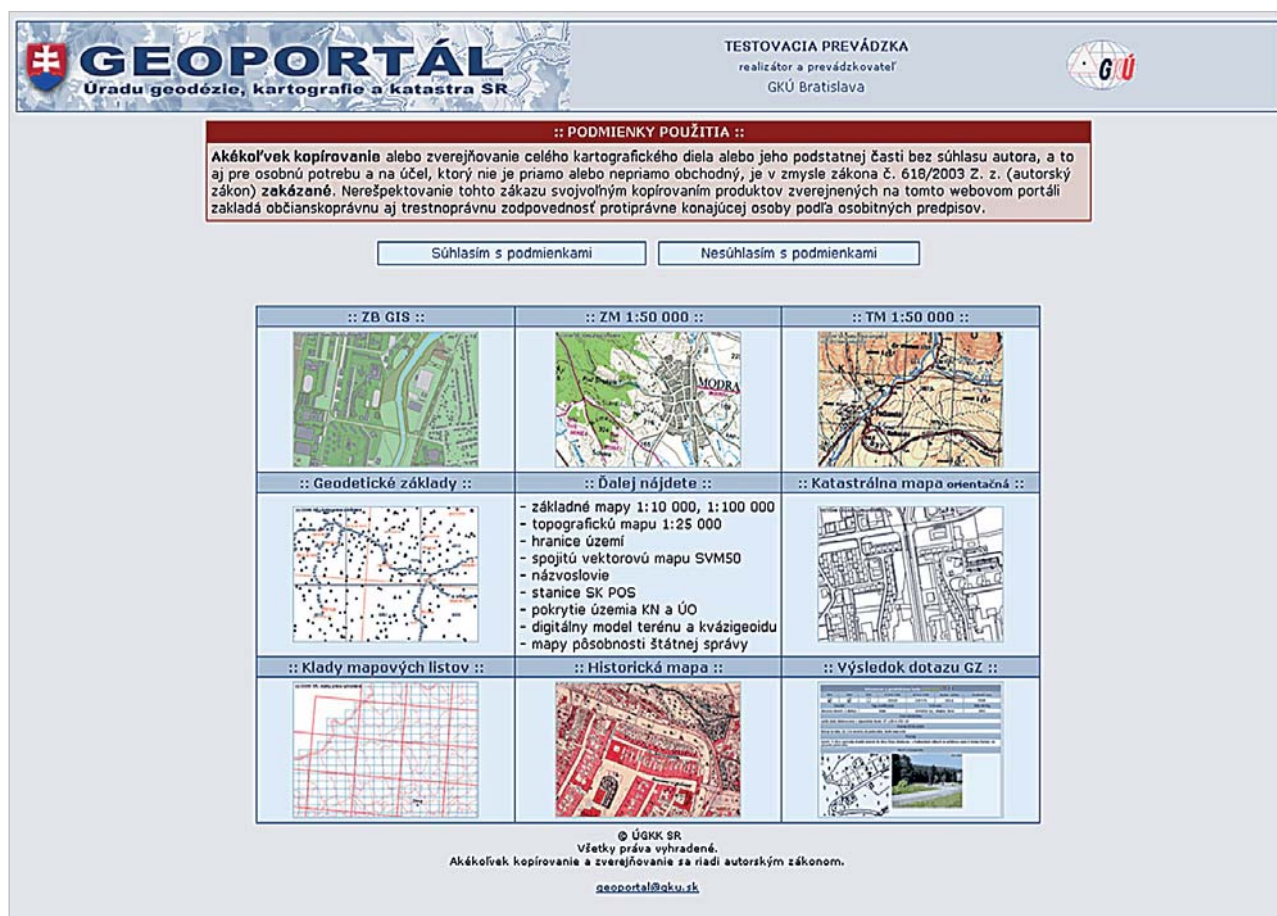
V druhej dekáde došlo aj na základe zmien štatútov a v rezorte k množstvu organizačných úprav, ktoré sú podrobne zdokumentované v [1]. Okrem týchto zmien sa udiali zmeny aj na postoch najvyšších predstaviteľov. Prvá zmena nastala v roku 2003, kedy na poste riaditeľa k 1. 9. 2003 skončil Ing. Jozef Brziak, ktorý túto funkciu zastával od roku 1991. Jeho nástupkyňou sa stala Ing. Hedviga Májovská, ktorá na pozíciu prešla z funkcie vedúcej Odboru koordinácie a dokumentácie. Tá viedla ústav do 5. 3. 2008, kedy bol na pozíciu riaditeľa vymenovaný Ing. Patrik Hensel z pozície námestníka, ktorú vykonával od 5. 10. 2007. Keď sa už zdalo, že sa situácia na riaditeľskom poste na dlhší čas zastabilizuje, nastala ďalšia zmena. Ing. Hensel prijal pozíciu podpredsedu ÚGKK SR (26. 8. 2009) a miesto riaditeľa GKÚ ostalo určitý čas neobsadené. Po pár týždňoch hľadania sa k 1. 11. 2009 stal novým riaditeľom Ing. Marián Podoban. Zmien akoby stále nebolo dosť a 6. 10. 2010 skončil aj ten a pomyselné žezlo po ňom od 7. 10. 2010 prebral Mgr. Ľuboslav Michalík.

3.4.4 Spustenie elektronického poskytovania produktov a služieb

Po roku 2003 mal v zmysle kompetenčného zákona oblasť vybudovania Národnej infraštruktúry priestorových infor-

Obr. 14 Schéma zaradenia GKÚ v štruktúre rezortu v rokoch 2002-2007

Obr. 15 Úvodné okno GeoPortálu ÚGKK SR v roku 2007 [35]

mácií (NIPI) zabezpečovať ÚGKK SR. Išlo o vytvorenie základných systémových predpokladov tvorby NIPI založených na georeferenčných základoch záväzných pre všetky ostatné GIS. Medzi základné referenčné systémy patrili nové GZ, referenčné údaje ZBGIS, systémy popisných a geodetických informácií KN a ako doplnok rastrové ekvivalenty kartografických ŠMD [32]. Dovtedajšie obmedzené zdieľanie produktov rezortu ÚGKK SR bolo jednou zo základných prekážok implementácie geopriestorových informačných systémov do manažmentu štátu a jej ďalšieho rozvoja. ÚGKK SR sa príležitosti pripraviť údaje AIS GKK pre NIPI chopil a zámer aj naplnil. K 11. 10. 2004 prostrední-

ctvom GKÚ vytvoril a spustil testovaciu prevádzku prvého geoportálu ÚGKK SR, ktorá vznikla ako aplikácia vytvorená na open source platforme MapServer [32]. V roku 2005 boli do geoportálu pridané aj údaje databáz centrálného KN a ŠMD v rastrovom a vektorovom tvare. V ďalšom roku bol geoportál rozšírený o určený operát zo Slovenského pozemkového fondu, historické mapy, klady mapových listov, Administratívnej mapy 1 : 250 000 a ďalšie mapové produkty. Geoportál sa postupne každým rokom rozširoval a z testovacej prevádzky prešiel do ostrej. Rovnako sa postupom času vyvíjal aj vizuál portálu. Na obr. 15 je zobrazený vzhľad jeho hlavnej stránky v roku 2007.

Rozvojom digitálnych technológií a čoraz viac využívaným elektronickým poskytovaním produktov a služieb začali mapové služby GKÚ strácať svoj význam a opodstatnenie, čo sa začalo prejavovať postupným rušením niektorých prevádzok. Ako prvá skončila svoju činnosť prevádzka Mapovej služby Prešov (31. 3. 2003), následne prevádzka v Banskej Bystrici (1. 2. 2004) a potom v Košiciach (31. 12. 2007). Poslednou prevádzkou ostala mapová služba majúca sídlo v budove GKÚ v Bratislave, ktorá ukončila svoju činnosť v roku 2019.

14. 3. 2007 vstúpila do platnosti nová Smernica Európskeho parlamentu a Rady, tzv. Smernica INSPIRE [36]. Zo smernice vyplynula povinnosť pre všetky štáty Európskeho spoločenstva (teda aj pre Slovensko) sprístupniť a poskytovať verejnosti geografické informácie, ktoré sú v pôsobnosti orgánov verejnej správy, v štandardizovanom tvare a formáte. Na základe požiadaviek smernice, schváleného „Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007 až 2013“ a programu OPIS (Operačný program Informatizácia spoločnosti) vzišla v rezorte požiadavka na vybudovanie nového geoportálu. Nový geoportál mal po novom okrem iného obsahovať aj vyhľadávaciu metaúdajovú službu a mal spĺňať požiadavku e-obchodovania a poskytovania webových služieb. Na základe toho bol v roku 2008 ukončený rozvoj „starého“ Geoportálu a bolo spustené aktívne hľadanie nového portálového riešenia, na ktorom sa aktívne podieľali aj pracovníci GKÚ.

3.4.5 Kataster nehnuteľností dostupný na internete

Ešte v roku 2002 prijala vláda SR uznesenie č. 540/2002, ktorým uložila predsedovi ÚGKK SR zabezpečiť zlepšenie činnosti KÚ a zaviesť registre KN na internet. V roku 2003 bola za účelom zhotovenia Katastrálneho portálu vyhlá-

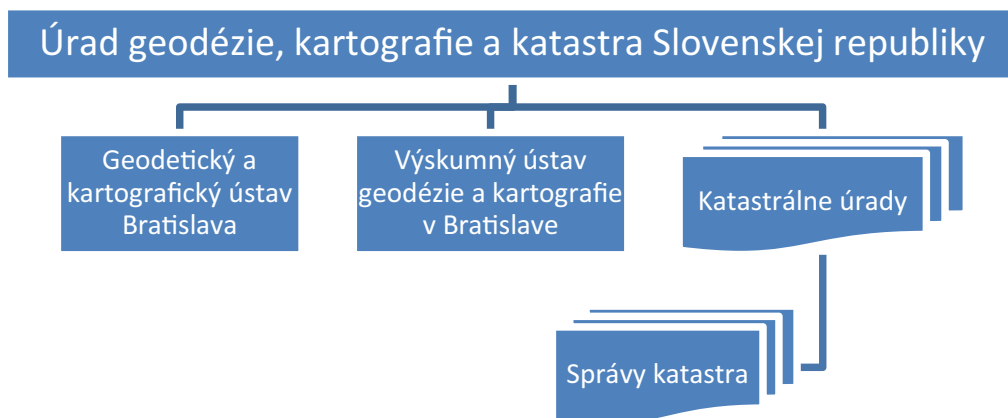
sená verejná súťaž a už 30. 9. 2003 bola s víťazným uchádzačom podpísaná zmluva. Práce na tvorbe portálu postupovali veľmi rýchlo a už k 1. 12. 2003 bola daná k dispozícii testovacia prevádzka portálu. Do ostrej, spoplatnenej prevádzky bol Katastrálny portál spustený 1. 2. 2004 a za jeho prevádzku bol zodpovedný GKÚ. Katastrálny portál obsahoval údaje z ISKN, a to súbor popisných informácií (SPI) aj SGI. Od februára 2006 k nim pribudli aj informácie o katastrálnom konaní. Projekt realizácie Katastrálneho portálu bol taký úspešný, že bol aj dvakrát ocenený (INEKO – 1. miesto v 1. Q roka 2004 a 2. miesto v súťaži ITAPA 2004). GKÚ prevádzkoval Katastrálny portál od 1. 2. 2004 do 31. 8. 2007 ako platenú službu. V roku 2005 schválila vláda SR svojim uznesením materiál s názvom „Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 – Akčné plány“, v ktorého v úlohe č. 12 stanovila zavedenie „voľného“ prístupu do KN a touto úlohou poverila splnomocnenca vlády SR pre informatizáciu a predsedu ÚGKK SR. Nová aplikácia bola vytvorená a servery inštalované k 1. 4. 2007, kedy došlo k spusteniu internej testovacej verzie bezplatného portálu. Legislatívne to bolo vyriešené novelou zákona 215/1995 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť 1. 9. 2007. Týmto dátumom bol spustený do prevádzky aj nový Katastrálny portál (obr. 16), ktorého všetky služby boli a dodnes sú bezplatné. Bezplatná verzia Katastrálneho portálu bola po jej zavedení v roku 2007 opäť prihlásená do súťaže medzi IT projekty roka a rovnako uspela (cena „IT projekt roka 2008“ v rámci IT Gala) [38].

3.4.6 Vybudovanie a spustenie SKPOS a automatizovanej transformačnej služby

Rok 2006 predstavoval pre GKÚ ďalší historický míľnik, ktorý spočíval v tom, že konečne došlo k vybudovaniu siete

Obr. 16 Úvodné okno bezplatného Katastrálneho portálu v roku 2007 [37]

Obr. 17 Schéma zaradenia GKÚ v štruktúre rezortu v rokoch 2008-2012

permanentných staníc GNSS a k zriadeniu Slovenskej priestorovej observačnej služby (SKPOS). Niekoľkoročná snaha o vybudovanie služby [39] sa nakoniec v roku 2006 úspešne zavŕšila a k 27. 10. 2006 bolo zriadených 21 permanentných staníc GNSS vybavených prijímačmi a anténami schopnými prijímať družicové systémy GPS a GLONASS. K 1. 11. 2006 bola otvorená aj registrácia k službe a od 1. 12. 2006 nastalo aj oficiálne spustenie jej testovacej prevádzky. Služba fungovala v testovacom režime napokon až do 1. 2. 2009, kedy prešla do ostrej a spoplatnenej prevádzky. Služba umožňovala pracovať v Európskom terestrickom referenčnom systéme 1989 (ETRS89).

Po zverejnení globálnych transformačných parametrov medzi ETRS89 a S-JTSK v Spravodajcovi ÚGKK SR v roku 2007 a ich vydaní vo vyhláske ÚGKK SR č. 300/2009 Z. z. bolo rozhodnuté sprístupniť pre širokú verejnosť aj automatizovanú transformačnú službu, ktorá by umožňovala vykonávať prevody a transformácie údajov medzi súradnicovými systémami ETRS89 a S-JTSK. Za týmto účelom bola obstaraná Autorizovaná webová transformačná služba (AWTS) a v roku 2010 bola nasadená do prevádzky ako prvá transformačná služba, ktorá umožňovala hromadný, alebo individuálny prevod údajov medzi ETRS89 a oboma realizáciami S-JTSK, t. j. JTSK03 aj JTSK. Autorom AWTS bola spoločnosť Geokod, s r. o.

3.4.7 Delimitácia činností Katastrálneho ústavu v Žiline na GKÚ a nový štatút

V roku 2007 došlo veľmi nečakane v rámci rezortu ÚGKK SR k zrušeniu Katastrálneho ústavu v Žiline. Všetok majetok a činnosti zrušeného Katastrálneho ústavu boli delimitované k 1. 1. 2008 do GKÚ. Z činností, ktoré Katastrálny ústav vykonával, pokračovali pracovníci delimitovaní do GKÚ najmä v dokončení úlohy obnova katastrálneho operátu novým mapovaním. Na GKÚ prešli zo zrušeného Katastrálneho ústavu aj úlohy na úseku tvorby ZMVM a skenovanie. Zrušením Katastrálneho ústavu v Žiline došlo aj k zmene organizačnej štruktúry rezortu, ktorej aktualizovaná schéma sa nachádza na [obr. 17](#).

Delimitáciou a presunom činností zo zrušeného Katastrálneho ústavu v Žiline bolo potrebné otvoriť aj otázku doplnenia štatútu GKÚ o presunuté činnosti. Nový štatút bol vydaný rozhodnutím predsedu ÚGKK SR zo dňa 16. 5. 2008 [40] a v podstate kopíroval úlohy a činnosti definované predchádzajúcim štatútom. Úpravy sa dotkli iba

úloh na úseku GZ (doplnenie úlohy zabezpečovať a prevádzkovať SKPOS) a ŠMD (bola doplnená úloha správy a aktualizácie máp veľkých mierok). Najpodstatnejšou časťou bolo doplnenie hlavnej činnosti zrušeného Katastrálneho ústavu v Žiline, a to Obnova katastrálneho operátu novým mapovaním.

3.4.8 Spustenie projektov OPIS, založenie CERS a opäť nový štatút

V roku 2007 bol Úradom vlády SR spustený OPIS, na základe ktorého bola možnosť poskytnúť príspevok zo štrukturálnych fondov Európskej únie (EÚ) na projekty týkajúce sa informatizácie spoločnosti pre obdobie 2007-2013. ÚGKK SR na výzvu úradu vlády SR zareagoval a požiadal o dva národné projekty, ktoré boli následne schválené. Išlo o projekt Elektronických služieb KN (ESKN) a o projekt ESKN – ZBGIS. V súvislosti s projektom ESKN bolo rozhodnuté vybudovať v rámci GKÚ aj nové Centrálné elektronické registratúrne stredisko (CERS). Sídlo CERS malo slúžiť na dlhodobú archiváciu papierovej dokumentácie zo správ KN a na poskytovanie tejto dokumentácie po jej naskenovaní elektronickou cestou. Práce na vybudovaní nového pracoviska CERS v Liptovskom Mikuláši začali už v roku 2009 inštaláciou zariadení a technológií v prenajatých budovách. Novo zriadený odbor CERS začal naplňať svoje poslanie okamžite a už v roku 2010 vykonával zvoz písomností z vybraných správ katastra.

Vytvorenie nového odboru CERS malo vplyv nielen na úpravu organizačného poriadku GKÚ, ale aj na zmenu jeho štatútu, ktorú okrem založenia odboru CERS podmienilo aj vydanie novej vykonávacej vyhlášky ÚGKK SR č. 300/2009 Z. z. k zákonu NR SR č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii. Nový štatút GKÚ vstúpil do platnosti od 17. 12. 2009 a je platný dodnes. Odlišnosti nového štatútu oproti verzii z roku 2008 sú najmä v oblasti definovania úloh na úseku GZ, ktoré boli nanovo preformulované. GZ sú po novom rozdelené na aktívne (SKPOS) a pasívne (body štátnych geodetických sietí). Ďalšie odlišnosti sa dotýkajú aj úloh na úseku správy IS GKK, do ktorého boli po novom zaradené Informačný systém GZ (ďalej ISGZ), ZBGIS a Informačný systém KN (ISKN). Z úprav možno ešte spomenúť, že v novom štatúte boli zrušené úlohy GKÚ na úseku metrológie a terminologickej komisie, ktoré z rôznych dôvodov GKÚ nevykonával vôbec, alebo len okrajovo. Novinkou bolo najmä doplnenie úloh pre CERS.

V roku 2009 bol schválený a rozbehnutý aj druhý projekt programu OPIS označený ako ESKN-ZBGIS. Cieľom projektu bolo vytvoriť a aktualizovať referenčné údaje NIPI a sprístupniť ich prostredníctvom elektronických služieb. V roku 2010 bolo ukončené v spolupráci s Topografickým ústavom Banská Bystrica (TOPÚ) celoplošné mapovanie a zber atribútov ZBGIS z celého územia SR. V rámci projektu boli vytvorené subsystémy na aktualizáciu údajov, ich kartografickú vizualizáciu v rôznych mierkach a na zverejnenie údajov elektronickou formou a tiež boli splnené povinnosti rezortu vyplývajúce zo smernice INSPIRE.

3.4.9 GKÚ aj ako organizátor alebo spoluorganizátor významných podujatí

GKÚ rozšíril po roku 2000 svoje aktivity aj do oblasti organizovania, resp. spoluorganizovania významných odborných podujatí, ktoré boli častokrát aj s medzinárodnou účasťou. Pri viacerých podujatiach pomáhal zabezpečovať podujatie nielen po ich organizačnej stránke, ale prostredníctvom pracovníkov GKÚ zabezpečoval aj ich odbornú garanciu. Samozrejmosťou bola aj aktívna účasť vo forme prezentovania aktivít, činností a noviniek jednotlivých odborov. Najvýznamnejším z organizovaných medzinárodných podujatí druhej dekády GKÚ bolo zorganizovanie výročného sympózia EUREF v roku 2004 [41] a Zasadanie medzinárodného výboru riadiacej komisie iniciatívy EUPOS, uskutočnené taktiež v roku 2004 (18.-19. 6.) v Bratislave v budove GKÚ. Z iných významných podujatí spoluorganizovaných GKÚ v období rokov 2001 až 2010 možno spomenúť sériu úspešných odborných konferencií s pracovným označením *Tatry* v rokoch 2005, 2007 a 2009.

3.4.10 Plnenie úloh odborov GKÚ na nosných úlohách v rokoch 2001-2010

Plnenie úloh na úseku GZ

V oblasti polohových GZ pokračovali pracovníci odboru GZ v budovaní bodov Štátnej priestorovej siete (ŠPS) triedy C, ktoré pozostávali z výberu vhodných bodov zo Štátnej trigonometrickej siete alebo ŠNS z pohľadu ich vhodnosti na meranie technológiou globálnych navigačných družicových systémov (GNSS). Úlohu sa podarilo dokončiť do konca roku 2003 a v ďalších rokoch (cca do roku 2005) boli na bodoch vykonané opakované statické merania, ktoré pomáhali vykonávať aj pracovníci TOPÚ. V roku 2006 boli všetky merania spracované a pre body ŠPS boli vypočítané súradnice v ETRS89. Týmto krokom vznikla na Slovensku prvá homogénna sieť bodov, ktorá v dostatočnej hustote reprezentovala národnú realizáciu ETRS89. V nasledovných rokoch sa vo vybraných regiónoch pokračovalo v zahusťovaní ŠPS. Okrem budovania bodov ŠPS sa v oblasti polohových GZ venovali pracovníci odboru GZ aj myšlienkam zriadenia siete permanentných staníc a lokalizačnej služby. Prvá experimentálna permanentná stanica GNSS bola zriadená na streche GKÚ v Prešove v roku 2001. Následne, v roku 2002, bola vybudovaná ďalšia stanica v Gánovciach, ktorá bola v roku 2003 zapojená do EUREF siete permanentných staníc a v roku 2006 do medzinárodnej siete IGS permanentných staníc. V roku 2006 došlo k vybudovaniu celoštátnej siete permanentných staníc GNSS a následne od 1. 12. 2006 k oficiálnemu spusteniu prevádzky služby SKPOS. Z iných úloh polohových GZ je možné ešte spomenúť vykonávanie kampaňových GNSS

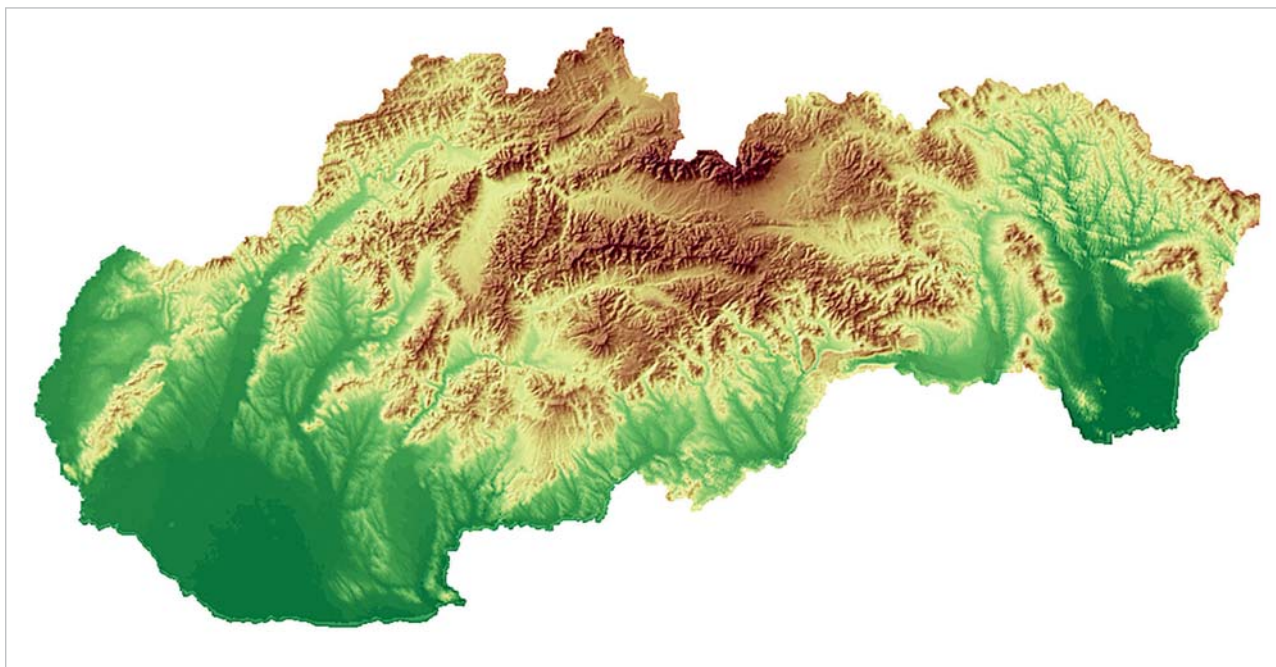
meraní na bodoch LGS Tatry a bodoch siete SGRN s jedno, resp. dvojročným intervalom. V oblasti výškových základov pokračovali pracovníci odboru GZ v nivelačných meraniach bodov 1. rádu ŠNS, ktoré začali ešte v roku 1997 a boli ukončené v roku 2001. Po ich dokončení pokračovali nivelačné skupiny v meraniach nivelačných polygónov bodov 2. rádu ŠNS z územia celého Slovenska. V rámci gravimetrických základov vykonávali pracovníci odboru GZ do roku 2007 nové merania tiažových rozdielov na vybraných bodoch ŠPS triedy C (budovanie integrovaných GZ). Po ukončení tejto úlohy začali od roku 2008 vykonávať opakované gravimetrické merania na bodoch 1. a 2. rádu ŠGS. Okrem toho zabezpečili v rokoch 2003 až 2006 a v roku 2008 opakované absolútne meranie tiažového zrýchlenia na vybraných bodoch 0. rádu ŠGS. Medzi úlohy odboru GZ patrili aj geodetické práce na štátnych hraniciach. Údaje o bodoch GZ boli udržiavané v digitálnej databáze v tzv. Katalógu geodetických bodov, ktorý predstavoval hlavnú súčasť ISGZ. Od roku 2004 boli údaje o bodoch GZ dostupné pre verejnosť aj prostredníctvom Geoportálu ÚGKK SR. Od roku 2008 bola na poskytovanie údajov o bodoch GZ vytvorená a na testovanie sprístupnená aj nová aplikácia s označením ISGZ05, ktorá využívala databázu Oracle a prepojenie na softvér Bentley Map.

Plnenie úloh na úseku centrálného KN a OKO

Na poskytovanie údajov z centrálnej databázy KN a na lustrácie bol od roku 1999 počas celého obdobia používaný softvér KATRENA (na interné spracovanie), resp. KATKA (pre externých používateľov). Okrem toho došlo v roku 2004 k spusteniu prevádzky Katastrálneho portálu, čím sa údaje z centrálnej databázy KN dostali na internet, čo sa odzrkadlilo aj znížením počtu požiadaviek na poskytovanie údajov pracovníkmi odboru. Po sprístupnení Katastrálneho portálu ako bezplatnej služby (október 2007) bolo sprístupnenie softvéru KATKA pre externých používateľov zrušené a títo boli presmerovaní na využívanie bezplatného Katastrálneho portálu. Pracovníci odboru napriek tomu aj naďalej na základe došlých požiadaviek vykonávali tzv. lustrácie a poskytovali údaje zo spravovanej centrálnej databázy KN. Po zrušení Katastrálneho ústavu v Žiline, prešli na GKÚ a pracovníkov odboru Centrálného KN aj úlohy obnovy katastrálneho operátu (OKO) novým mapovaním. V rokoch 2008 a 2009 sa preto zamestnanci GKÚ venovali dokončeniu rozpracovaných projektov OKO po zrušení Katastrálneho ústavu v Žiline a okrem toho naďalej vykonávali OKO aj formou vyhotovovania duplikátov z analógových katastrálnych máp ich digitalizovaním na základe požiadaviek jednotlivých správ katastra.

Plnenie úloh na úseku ZBGIS

Zber údajov pre ZBGIS prebiehal počas druhej dekády GKÚ najmä fotogrametricky. Nový zber údajov sa začal v roku 2003, kedy boli na GKÚ zakúpené nové pracovné stanice na digitálnu fotogrametriu, čím sa celý proces zberu údajov dostal výlučne do digitálneho prostredia. Okrem zberu údajov pre ZBGIS začali pracovníci v rámci fotogrametrickej linky spracovávať a vytvárať aj Digitálny model reliéfu (DMR) a vykonávať zber metaúdajov. Letecké meračské snímky boli v tomto období dodávané na základe spolupráce s Lesoprojektom Zvolen (dnes Národné lesnícke centrum Zvolen) v analógovom tvare. Dodané analógové snímky boli následne naskenované, aby sa s nimi dalo pracovať na digitálnych staniách. Na kontrolu a doplnenie atribútov fotogrametricky zozbieraných údajov začali v teréne pracovať aj skupiny miestneho prešetrovania. V rámci rých-

Obr. 18 Digitálny model reliéfu tzv. tretej generácie (DMR3) [42]

lejšieho zberu údajov z územia celého Slovenska sa v roku 2003 rozbehla aj čulá spolupráca s TOPÚ. Medzi GKÚ a TOPÚ prebehlo množstvo rokovaní s cieľom zharmonizovať Katalóg tried objektov (KTO) a spolupráca každoročne naberala na obrátkach. V rámci spolupráce získal GKÚ od TOPÚ aj prvý kompletný DMR celého územia Slovenska vytvorený naskenovaním vrstevníc z topografických máp, ktorý dostal označenie DMR tretej generácie tzv. DMR3 (obr. 18).

Plnenie úloh na úseku štandardizácie geografického názvoslovía

Pracovníci Oddelenia Geografického názvoslovía (GN) počas celého obdobia vykonávali svoju primárnu úlohu, ktorou bol výkon činnosti sekretariátu Názvoslovnej komisie rezortu. V roku 2001 sa pracovníci oddelenia venovali štandardizácii názvov okresov a trigonometrických bodov. V ďalších rokoch kontrolovali štandardizované geografické názvy pre rôzne publikácie a pokračovali v naplňovaní elektronickej databázy, ktoré sa začalo ešte v roku 1995 a bolo ukončené v roku 2003. Obsahom elektronickej databázy boli všetky pomenované nesídelné geografické objekty a špecifické sídelné objekty definované KTO ZBGIS, ktoré boli štandardizované v rokoch 1983-1994. V ostatných rokoch druhej dekády GKÚ vykonávali pracovníci oddelenia revíziu údajov geografických názvov nad rastrami ZM10 a venovali sa štandardizácii názvov štátov.

Aktivity GKÚ v oblasti medzinárodnej spolupráce

Pracovníci GKÚ sa aj v druhej dekáde existencie ústavu aktívne zapájali do medzinárodnej spolupráce a participovali na rôznych medzinárodných projektoch. Za oblasť GZ išlo najmä o zapájanie sa do projektov koordinovaných organizáciou EUREF. Okrem týchto aktivít pomohli zástupcovia GKÚ z oblasti GZ založiť medzinárodnú iniciatívu EUPOS, prostredníctvom ktorej získali skúsenosti a podklady k neskoršiemu založeniu SKPOS a jeho ďalšej udržateľnosti. Za oblasť GIS (ZBGIS) išlo o zapájanie sa do

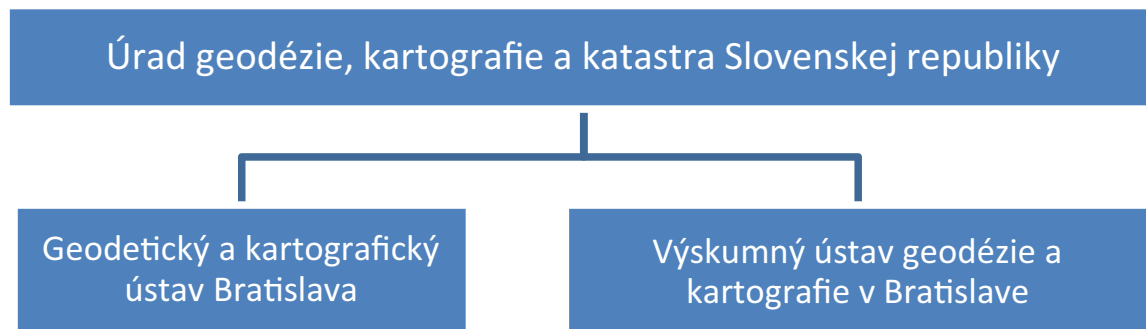
projektov spoločenstva EuroGeographics, ktoré boli zamerané na podporu európskej priestorovej infraštruktúry. Išlo o spoluprácu na nových medzinárodných projektoch ako EuroGlobalMap (EGM), EuroRegionalMap (ERM), EuroBoundaryMap (EBM), State Boundaries of Europe (SBE), EuroGeoNames, EuroDEM, do ktorých sa pracovníci GKÚ aktívne zapájali a do ktorých v zmysle dohôd poskytovali požadované údaje za Slovensko. Po roku 2007, keď vstúpila do platnosti smernica INSPIRE, začal GKÚ spolupracovať aj pri jej implementácii a publikovaní údajov a metaúdajov k jej témam.

Plnenie úloh na úseku ŠMD

V rámci plnenia úloh vykonávali pracovníci oddelenia zo začiatku dekády aktualizáciu analógových diel ŠMD fotogrametrickými metódami s ich následným kartografickým spracovaním. Tlač aktualizovaných ŠMD bola vykonaná podľa vypracovaného edičného plánu a distribúcia vytlačených aktualizovaných máp ŠMD bola zabezpečovaná prostredníctvom Mapových služieb. Aktualizácia ŠMD analógovou formou bola ukončená v roku 2002 a od roku 2003 sa prešlo výlučne na digitálne spracovanie a aktualizáciu ŠMD. V digitálnom tvare sa udržiavali ZM10, ZM25, ZM50, ZM100 a ZM200. V roku 2007 sa prvýkrát prešlo na nový typ kartografickej interpretácie ŠMD na základe SVM50 a v roku 2008 bola touto formou vytvorená ZM50. Po zrušení Katastrálneho ústavu v Žiline sa dostala medzi úlohy oddelenia aj tvorba a obnova máp veľkých mierok digitálnou formou. Okrem týchto úloh boli na oddelení vytvárané a aktualizované aj tematické mapové diela ako Mapy krajov v mierke 1 : 200 000, Mapy okresov v mierke 1 : 50 000, Administratívna mapa SR v mierke 1 : 250 000, Mapa správneho rozdelenia SR v mierke 1 : 400 000 a iné.

Plnenie úloh na úseku ÚAGK a OBIS

Základnými úlohami ÚAGK bolo zhromažďovanie, uchovávanie, ochrana a sprístupňovanie dôležitej dokumentácie súvisiacej s tvorbou máp na našom území od konca

Obr. 19 Schéma zaradenia GKÚ v štruktúre rezortu od roku 2013

18. storočia až po súčasnosť. V roku 2000 došlo k rozšíreniu týchto činností a do ÚAGK bolo začlenené aj pracovisko dokumentácie GZ. To platilo iba do roku 2003, kedy prešla táto úloha späť na Odbor GZ. Novinkou z oblasti Odborového informačného strediska (OBIS) bolo sprístupnenie celej knižničnej databázy OBIS v roku 2004 na webovej stránke GKÚ. Medzi tradičné úlohy ÚAGK patrilo aj prezentovanie jeho činností pre návštevy a exkurzie najmä študentov odborných stredných alebo vysokých škôl z celého Slovenska.

3.5 Tretia dekáda GKÚ (roky 2011-2020)

Tretiu dekádu existencie GKÚ možno z pohľadu výkonu prác, plnenia úloh, poskytovania údajov a služieb, ale aj z pohľadu rozvoja a modernizácie celého ústavu určite považovať za najúspešnejšiu. Kým v prvých dvoch dekádach, najmä kvôli nedostatku finančných prostriedkov, sa iba veľmi pomaly prechádzalo na zavádzanie a využívanie nových (najmä digitálnych) technológií, a kým sa rovnako pomaly uskutočňovala modernizácia prístrojového, hardvérového, softvérového a iného vybavenia, bola tretia dekáda v tomto smere opakom. Výhodou bolo, že GKÚ do tretej dekády vstupoval s veľmi dobrou pozíciou, mal funkčnú službu SKPOS, prevádzkoval bezproblémový a bezplatný Katastrálny portál, disponoval novými fotogrametrickými vyhodnocovacími stanicami, autorizovanou webovou transformačnou službou, geoportálom a od roku 2010 boli naštartované aj projekty, napr. na dobudovanie ZBGIS.

3.5.1 Organizačné a personálne zmeny na GKÚ v rokoch 2011-2020

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, prechádzal GKÚ po roku 2011 už iba menšími zmenami v organizačnej štruktúre, no rozsiahlejší bol opäť vývoj personálnych zmien na poste riaditeľov. Ako prvý v poradí držal riaditeľské žezlo v rukách Mgr. Ľuboslav Michalík. Nakoľko bolo v tomto období na miesto riaditeľa vyhlásené nové výberové konanie, bola do času jeho ukončenia (obdobie od 7. 4. 2011 do 30. 4. 2011) poverená vedením GKÚ vedúca Ekonomického odboru Ing. Jarmila Puchelová. Vo výberovom konaní uspel Mgr. Michalík a pokračoval tak vo vedení ústavu naďalej. O rok nato to už neplatilo, nakoľko Mgr. Michalík k 31. 8. 2012 vo funkcii skončil a na poste riaditeľa ho vystriedal Ing. Juraj Celler. Ďalšia zmena nastala až v roku 2016, kedy k 10. 10. skončil vo funkcii aj Ing. Juraj Celler a za nového riaditeľa bol od 11. 10. 2016

vymenovaný dovtedajší námestník Ing. Ivan Horváth. Posledné zmeny v rámci tretej dekády GKÚ nastali v roku 2020, k 30. 9. vo funkcii skončil Ing. Horváth a na jeho poste ho nahradil Ing. Ján Križan.

3.5.2 Centralizácia miestnej štátnej správy a oddelenie katastrov od rezortu

Rok 2013 znamenal pre celý rezort geodézie, kartografie a katastra takpovediac dejá vu. Na Slovensku bola opäť (ako v roku 1996) spustená centralizácia orgánov miestnej štátnej správy, ktorá znamenala pre rezort najprv k 1. 1. 2013 zrušenie ôsmich KÚ (ich kompetencie prešli na Správy katastra v sídle krajov) a následne k 1. 10. 2013 zrušenie aj Správ katastra a ich začlenenie ako KO OÚ [44], ktoré sa udialo na základe prijatia zákona NR SR č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy. Odčlenenie Správ katastra po druhýkrát znamenalo opäť roztiahnutie rezortu na dve časti, pričom ÚGKK SR ostala metodická kompetencia riadenia nových KO OÚ, ktoré organizačne prešli pod Ministerstvo vnútra SR. Rezort ÚGKK SR tvorili po novom už iba GKÚ a VÚGK (obr. 19).

3.5.3 Nový geoportál aj s novými aplikáciami a Mapový klient ZBGIS s ocenením

V roku 2013 (konkrétne 2. 5. 2013) sa rezortu a predstaviteľom GKÚ podaril takpovediac husársky kúsok. Do produkcie sa podarilo súbežne s prácami na projekte ESKN-ZBGIS nasadiť nový geoportál, ktorý nahradil pôvodný spustený ešte v roku 2004. Nový geoportál (obr. 20) poskytoval prístup k voľne dostupným aplikáciám ako Mapový klient ZBGIS (MK ZBGIS), Transformačná služba, Konverzná služba, Vyhľadávacia služba a Metaúdajový editor, ktoré boli vytvorené v rámci projektu ESKN-ZBGIS a poskytoval aj popis KTO a údaje geografického názvoslovie [45].

Návštevník sa po novom na stránkach geoportálu dozvedel aj základné informácie o referenčných údajoch a webových službách, ktoré poskytoval rezort ÚGKK SR bezplatne alebo za poplatok. Medzi bezplatné boli zaradené služby sprístupňujúce priestorové údaje podľa OGC štandardov typu webových mapových služieb (ďalej WMS) alebo webových mapových dlaždicových služieb (ďalej WMTS) a medzi spoplatnené boli zaradené služby s označením WFS (Web Feature Service) a WCS (Web Coverage Service) [45].

Najvýznamnejším produktom vytvoreným v rámci projektu predstavovala aplikácia MK ZBGIS. Aplikácia zobra-

Geoportál

[Príhlásenie](#)
[Mapa stránok](#)
[Textová verzia](#)

[ÚDAJE](#)
[SLUŽBY](#)
[MAPOVÝ KLIENT ZBGIS](#)
[VYHĽADÁVACIA SLUŽBA](#)
[TRANSFORMAČNÁ SLUŽBA](#)
[INSPIRE](#)

Podmienky použitia

Akkoľvek kopírovanie alebo zverejňovanie celého kartografického diela alebo jeho podstatnej časti bez súhlasu autora, a to aj pre osobnú potrebu a na účel, ktorý nie je priamo alebo nepriamo obchodný, je v zmysle zákona č. 618/2003 Z. z. (autorský zákon) zakázané. Nereceptovanie tohto zákazu svojvoľným kopírovaním produktov zverejnených na tomto webovom portáli zakladá občianskoprávnou aj trestnoprávnou zodpovednosť protiprávne konajúcej osoby podľa osobitných predpisov.

[Súhlasím](#)

PORTÁLY

- GKÚ
- Produkty a služby
- SKPOS²
- Katastrálny portál
- ÚGKK SR

KONTAKTNÉ ÚDAJE

Geodetický a kartografický ústav Bratislava

Chlumceckého 4, Dodacia pošta 212
827 45 Bratislava
Tel: +421 2 2081 6225

[Všetky kontakty](#)

[Helpdesk](#)

[eDesk](#)

[CallCentrum](#)

Mapový klient ZBGIS

Mapový klient ZBGIS je webová aplikácia, ktorá slúži na prácu s údajmi ZBGIS, zobrazovanie, vyhľadávanie a analýzu priestorových údajov.

[Vstúpiť](#)

Transformačná služba

Aplikácia Transformačná služba vykonáva autorizovanú transformáciu súradníc bodov medzi závislými geodetickými systémami.

[Vstúpiť](#)

Konverzná služba

Konverzná služba slúži na konverziu formátov. Je to komplexný nástroj pre konverziu údajov rôznych formátov.

[Vstúpiť](#)

Vyhľadávacia služba

Služi na vyhľadávanie metaúdajových záznamov publikovaných pripojeným katastrálnym serverom.

[Vstúpiť](#)

Metaúdajový editor

Metaúdajový editor (MDE) je webová aplikácia, ktorá slúži na vytváranie nových alebo na editáciu existujúcich metaúdajových záznamov.

[Vstúpiť](#)

Inspire

ÚGKK SR zabezpečuje sprístupnenie referenčných údajov a informácií rezortu aj pomocou elektronických služieb, ktoré spĺňajú požiadavky smernice INSPIRE.

[Vstúpiť](#)

Mapy

OZNAMY A AKTUALITY

Nový GEOPORTÁL
02.05.2013
[Dňom 2.5.2013 GKÚ sprístupľuje...](#)

[Všetky aktuality](#)

© Úrad geodézie, kartografie a katastra SR
© Geodetický a kartografický ústav Bratislava
Všetky práva vyhradené.

Akkoľvek kopírovanie a zverejňovanie sa riadi autorským zákonom.

Obr. 20 Webové rozhranie geoportálu ÚGKK SR z roku 2013

zovala prioritne referenčné údaje ZBGIS vo forme vektorového polohopisu a zároveň návštevníkom sprístupňovala ďalšie mapové kompozície ako DMR, Referenčné geodetické body (RGB) t. j. body GZ, ortofotomozaiky a územnosprávne členenie SR. Aplikácia ponúkala aj pokročilejšie nástroje, akými bola možnosť pridávania vlastných údajov, alebo voľne publikovaných WMS, vykonávať rôzne analýzy nad údajmi a vytvárať si vlastné kompozície [45], čo neostalo bez odozvy. Aplikácia bola ako výnimočný produkt vysokej kvality nominovaná na ocenenie a Mgr. Ľuboslav Michalík si ako zástupca GKÚ v roku 2014 dokonca za aplikáciu prevzal cenu „Special Achievement in GIS (SAG) 2014“ v rámci celosvetovej konferencie užívateľov softvéru ESRI v San Diegu v Kalifornii (USA).

Špecifickou záležitosťou v rámci spustenia nového geoportálu bolo aj vypublikovanie novej transformačnej služby, ktorá dostala prívlastok Rezortná a nahradila v roku 2010 nasadenú AWTS. Rezortná transformačná služba (RTS) umožňovala transformácie všetkých typov projekcií ETRS89 v zmysle nariadení smernice INSPIRE do S-JTSK (realizácii JTSK a JTSK03) a výškové transformácie medzi systémami Európskeho vertikálneho referenčného systému (EVRs), Bpv a elipsoidickými výškami ETRS89 (ETRS89-h). RTS bola v ďalších rokoch postupne rozšírená aj o transformácie do ďalších súradnicových systémov historicky používaných na území SR (napr. S-42).

3.5.4 Nový portál produktov a služieb a prvýkrát prepojenie priestorových údajov s katastrom

Spolu s novým geoportálom bol v roku 2013 spustený aj nový portál „Produkty a služby“ označovaný aj ako tzv. Obchodný modul. Obchodný modul umožňoval realizovať elektronický nákup spoplatnených údajov a služieb GKÚ v zmysle zákona. Portál predstavoval elektronickú formu prístupu k digitálnym produktom, s výhľadom na sprístupnenie objednávaných aj analógových produktov. Cez portál boli poskytované najmä údaje z ISKN pre vyššie územné celky (VÚC)/mesto/obec, údaje ZBGIS a údaje

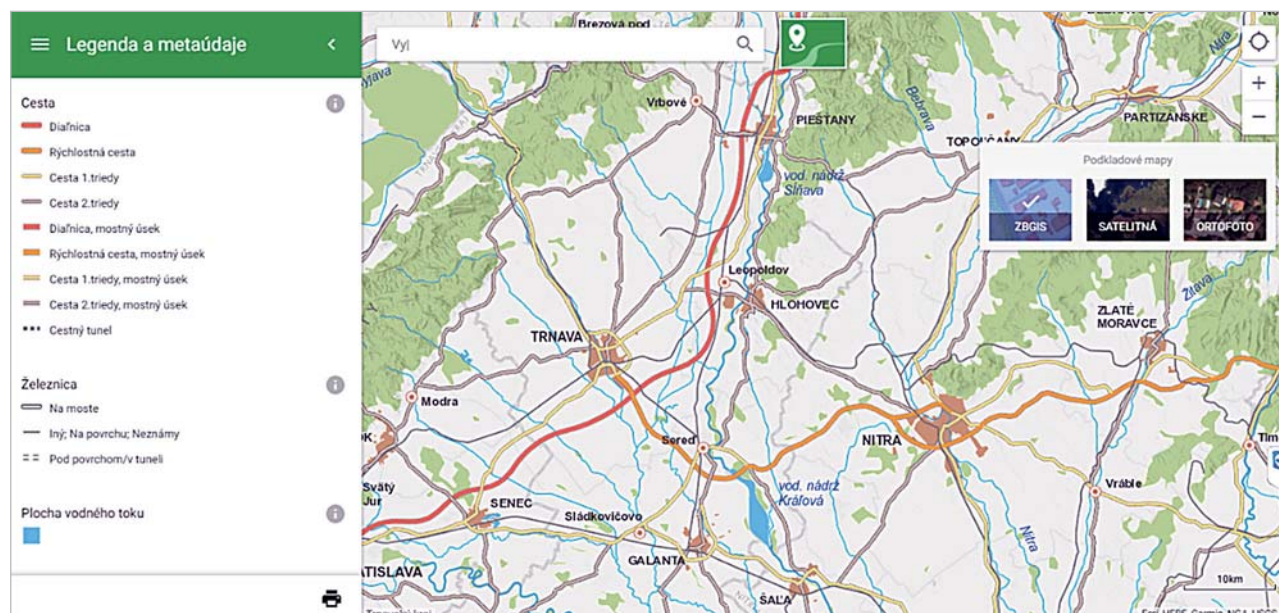
o bodoch GZ. Na prístup do portálu sa bolo potrebné najprv zaregistrovať a údaje boli záujemcovi poskytnuté (vykskladnené) až na základe ich zaplatenia.

V roku 2015 spustil GKÚ aj ďalšiu novú aplikáciu s názvom „Mapový portál katastra nehnuteľností“, ktorá dostala skrátené označenie ako MAPKA. Nový portál ako prvý umožňoval interaktívnu formu prehľadávať údaje z ISKN a kombinovať ich s inými priestorovými údajmi, ako napr. s údajmi ZBGIS, ortofotomozaikou, alebo inými, voľne dostupnými mapovými podkladmi.

3.5.5 Rok 2017 – nový mapový klient ZBGIS a opäť s ocenením

OPIS projekt s označením ESKN-ZBGIS sa podarilo úspešne ukončiť v roku 2016. Okamihom ukončenia projektu nastalo tzv. obdobie udržateľnosti projektu, ktoré neznamenalo obdobie stagnácie, ale naopak, skúsení pracovníci GKÚ sa venovali ďalšiemu rozvoju vytvorených aplikácií. V priebehu roka 2017 tak bola vyvinutá a spustená nová verzia MK ZBGIS. Jej hlavným cieľom bolo sprístupniť všetky údaje rezortu na jednom mieste a ponúknuť širokej verejnosti možnosť zobrazenia KM spolu s údajmi o vlastníckych vzťahoch v kombinácii s rôznymi mapovými podkladmi (nová verzia MK ZBGIS nahradila dovtedajší portál MAPKA), akými boli, napr. aj orientácia terénu voči svetovým stranám alebo mapa sklonu terénu. V aplikácii boli aj naďalej prístupné ortofotomozaiky z leteckých i satelitných snímok, adresné body (získané z Ministerstva vnútra SR), DMR, štandardizované geografické názvy a údaje o referenčných geodetických bodoch (bodoch GZ). Všetky údaje boli integrované do jedného celku, čo umožnilo používateľom získať komplexnejšie informácie o konkrétnom území nielen z pohľadu aktuálnych vlastníckych vzťahov, ale aj z hľadiska ich umiestnenia v krajine. Ukážka nového vizuálu webového rozhrania MK ZBGIS z roku 2017 sa nachádza na obr. 21.

Kvalitatívna zmena aplikácie MK ZBGIS neostala ani tentokrát bez odozvy a opätovne žala úspechy ako na sloven-

Obr. 21 Webové rozhranie aplikácie Mapový klient ZBGIS z roku 2017

skej, tak aj na medzinárodnej scéne. Vynovená aplikácia MK ZBGIS získala dve 1. miesta na medzinárodnom kongrese ITAPA 2017 (Najlepší projekt digitalizácie spoločnosti a Cenu Rádia Slovensko) a rovnako tak o rok neskôr opäť aj cenu „Special Achievement in GIS (SAG) 2018“ na celosvetovej konferencii užívateľov ESRI v USA.

3.5.6 Pokračovanie v organizácii významných podujatí a propagácia GKÚ

Aj v tretej dekáde GKÚ pokračovali GKÚ v nastúpenom trende, ktoré sa týkalo organizovania, alebo spoluorganizovania významných, častokrát aj medzinárodných podujatí s cieľom väčšej osvetu a propagácie svojich činností. Prvým takýmto podujatím bolo spoluorganizovanie tradičnej konferencie z cyklu konferencií „Tatry“ v roku 2011. Ďalším bola organizácia 21. zasadania medzinárodného výboru riadiacej komisie iniciatívy EUPOS, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 26.-27. 3. 2012 v Bratislave na GKÚ. V roku 2013 pokračovali pracovníci Odboru GZ opäť spoluprácou s organizovaním medzinárodnej odbornej konferencie „Tatry“ na Štrbskom plese pod patronátom Slovenskej spoločnosti geodetov a kartografov (SSGK) a za spolupráce Katedry GZ Stavebnej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (SvF STU). V roku 2015 pomohli pracovníci odboru GZ v pozícii partnera Katedre GZ SvF STU s organizáciou medzinárodnej konferencie s názvom „Geodetické základy a geodynamika 2015“, ktorá bola usporiadaná v účelovom zariadení SvF STU v Kočovciach. V roku 2016 zorganizovali pracovníci Odboru GZ dvojdný seminár pri príležitosti 10. výročia služby SKPOS. Z výpočtu zorganizovaných podujatí možno ešte spomenúť rok 2017 a opätovné zorganizovanie zasadania organizácie EUPOS. Nakoniec vo februári 2019 zorganizoval sekretariát Návoslovnej komisie úspešné stretnutie 13. regionálnej skupiny pre východnú, strednú a juhovýchodnú Európu pri UNGEGN [47]. Dňa 21. 3. 2019 GKÚ prispel prezentáciami

SKPOS a MK ZBGIS k pracovnému semináru organizovanému ÚGKK SR k Svetovému dňu geodetov pre širokú odbornú verejnosť.

V duchu hesla tvrdiaceho, že úspešná spoločnosť sa musí vedieť aj predať, začal GKÚ v rámci svojich zákonných možností počas tretej dekády svojej existencie významne pracovať aj na zlepšení svojho marketingu. Do tejto oblasti môžeme zaradiť jednak svojpomocné vytvorenie propagačných materiálov vo forme brožúr prezentujúcich službu SKPOS z roku 2016, alebo brožúr Produkty, služby a aktivity GKÚ z roku 2017 (obr. 22), ale od roku 2017 aj každoročné prezentovanie vlastných aktivít a novínok v stánku GKÚ umiestnenom v rámci každoročne organizovaných Slovenských geodetických dní v sekcii vystavovateľov.

3.5.7 Plnenie úloh odborov GKÚ na nosných úlohách v rokoch 2011-2020

Plnenie úloh na úseku GZ

V roku 2011 boli prvýkrát do SKPOS pripojené okrem permanentných staníc zo Slovenska aj 4 zahraničné permanentné stanice z okolitých štátov a na overovanie využívania služby SKPOS bola daná do užívania aplikácia „Over používateľa“. Od roku 2012 boli do SKPOS v zmysle podpísaných bilaterálnych dohôd pripojené ďalšie permanentné stanice z pohraničia okolitých štátov. V roku 2016 došlo prvýkrát za významnej súčinnosti GKÚ k vydaniu novej Smernice zameranej na vykonávanie meraní prostredníctvom SKPOS [48]. Po roku 2019 sa významnejšie rozbehla aj spolupráca s katedrou GZ SvF STU v oblasti novej družicovej technológie InSAR. Na začiatku tretej dekády pokračovali pracovníci odboru v oblasti pasívnych GZ v budovaní nových GZ, t. j. v teréne prebiehali prehliadky a určovanie súradníc bodom ŠPS (trieda C), bodom ŠNS (2. rád) a ZNS. Okrem toho pokračovalo meranie bodov 2. rádu ŠGS a do roku 2015 boli vykonávané aj pravidelné

Obr. 22 Brožúra Produkty, služby a aktivity GKÚ z roku 2017

kampaňové merania technológiou GNSS v LGS Tatry. Údaje o bodoch GZ boli naďalej poskytované cez internetové rozhranie Geoportálu a na správu pasívnych GZ bola používaná aplikácia ISGZ05. V rokoch 2013-2015 pokračovali aj nivelačné merania na bodoch 2. rádu ŠNS a gravimetrické merania na bodoch 1. a 2. rádu ŠGS a bodoch ŠPS triedy D. V rámci spracovania nivelačných meraní začali prípravy na vyrovnaní siete 1. rádu ŠNS aj s využitím dodatkov a kontrolných meraní. Práce sa významnejšie rozbehli v roku 2017 a v rámci úlohy boli pripravené do spoločného vyrovnaní súbory meraných nivelačných prevýšení z obdobia rokov 1987-2017 pre celú ŠNS. V rámci úlohy sa podarilo spracovať aj novú mapu recentných vertikálnych pohybov na základe spracovania všetkých dostupných nivelačných meraní na bodoch 1. rádu ŠNS z rokov 1950-2017 a vypočítať novú národnú realizáciu pre EVRS [49]. Od roku 2016, resp. 2017 sa práce na bodoch GZ v teréne vykonávali tzv. výberovou údržbou. V roku 2016 sa po dlhšom čase rozbehli aj práce z oblasti metrologie začatím budovania vertikálnej gravimetrickej základnice Gánovce – Lomnický štít. V roku 2018 sa rozbehli aj práce na vybudovaní Metrologického centra geodézie (k zriadeniu došlo k 1. 1. 2020) a taktiež práce na vybudovaní novej geodetickej kalibračnej základnice pre elektronické diaľkomery v KÚ Viničné, ktorá bola fyzicky vybudovaná v roku 2020.

Plnenie úloh na úseku KN a OKO

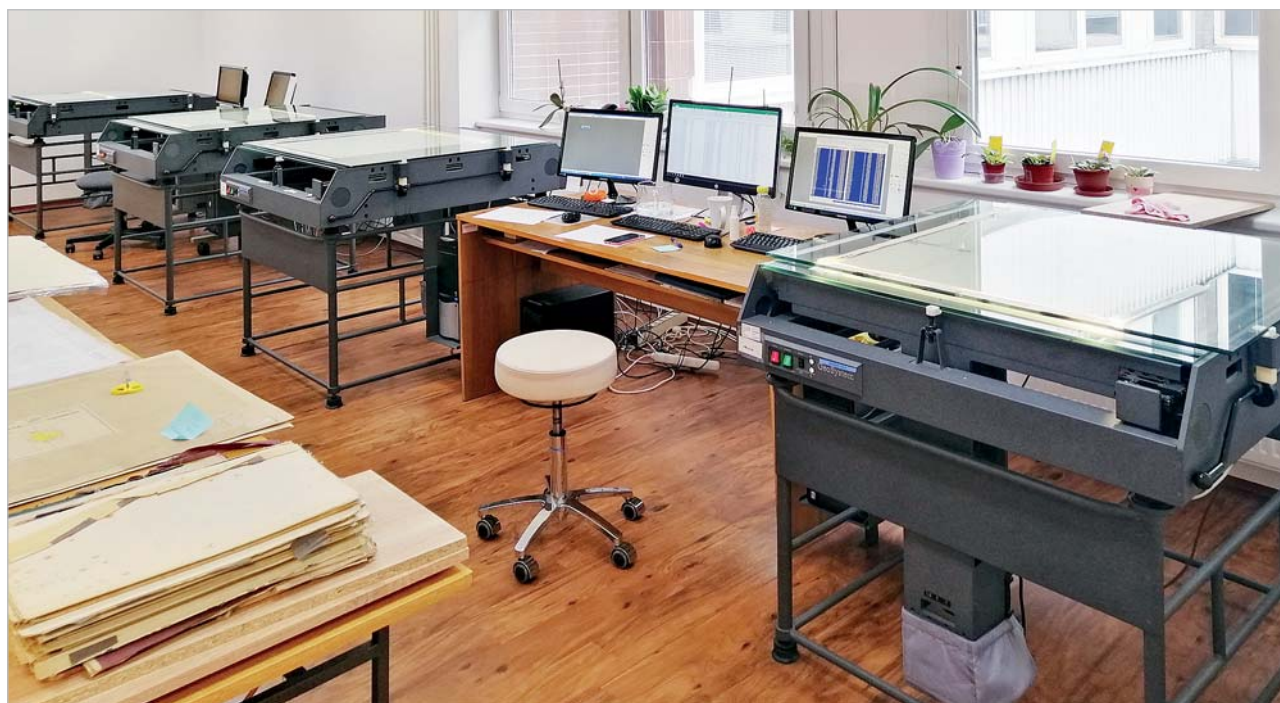
Dominantnou úlohou bolo naďalej poskytovanie údajov z centrálnej databázy KN, ktorá obsahovala údaje SPI a SGI, ku ktorým sa aj oficiálne v druhej polovici tretej dekády GKÚ pridali tzv. zmenové záznamy slúžiace na lustrovanie histórie. Na poskytovanie údajov a na uvedené lustrácie bol aj naďalej používaný softvér KATRENA 99. Prioritne boli ale údaje z centrálnej databázy KN poskytované prostredníctvom aplikácie Katastrálny portál, do ktorého mali rozšírený prístup na základe zmluvného vzťahu pre opráv-

nené osoby rôzne inštitúcie. Tieto prístupy začali byť na konci tretej dekády GKÚ postupne vypovedané a inštitúcie boli presmerované na využívanie nových ESKN vytvorených v rámci projektu OPIS – ESKN.

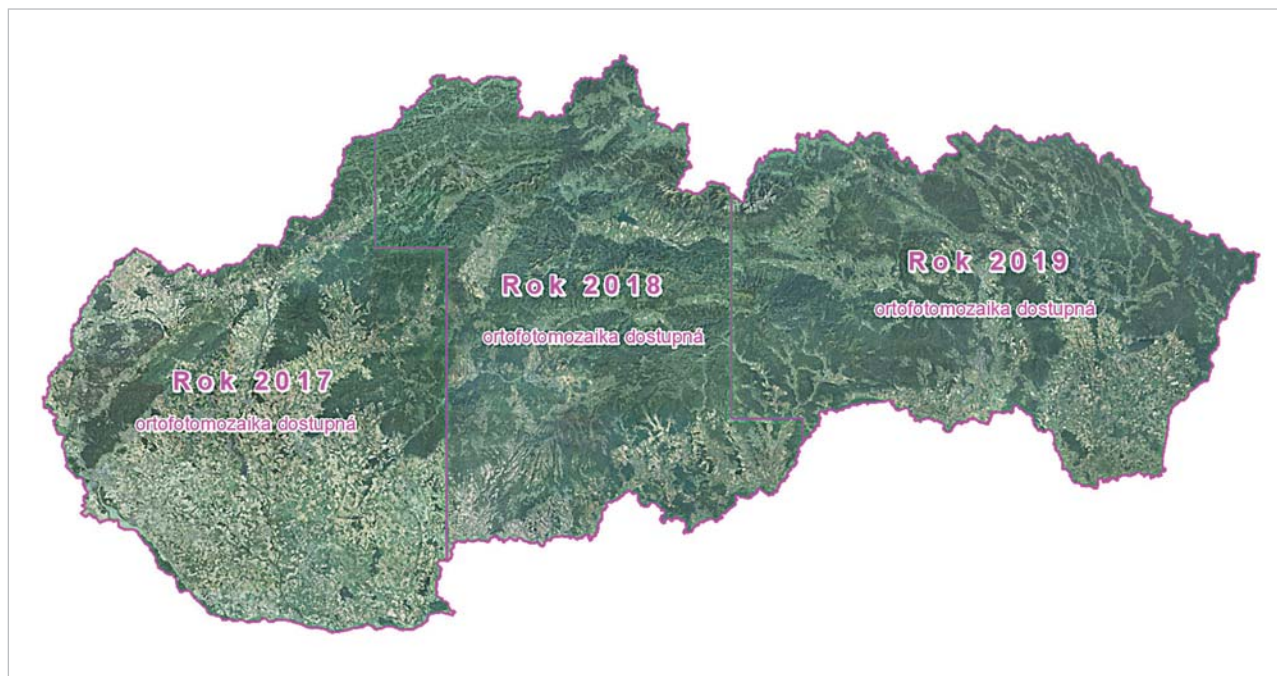
Pracovníci Odboru centrálneho KN počas celého obdobia zabezpečovali na základe podkladov dodaných z KO OÚ na centrálnej úrovni aj aktualizáciu katastrálnych hraníc. Okrem toho pracovali pracovníci odboru v rokoch 2013-2017 na prioritnej úlohe rezortu, ktorou bola tvorba Súboru prevzatých meraní. Od roku 2015 sa začala testovať aj nová aplikácia RAUKN (Retrospektívna analýza údajov katastra nehnuteľností), ktorá mala slúžiť na lustrácie. Aplikácia RAUKN bola najprv využívaná iba v rámci testovacej prevádzky a od konca roka 2016 bola ÚGKK SR autorizovaná a začala sa používať plnohodnotne. Jednu z dominantných úloh odboru centrálneho KN predstavovala aj úloha OKO novým mapovaním. Medzi dôležité úlohy odboru centrálneho KN patrilo aj skenovanie máp a napĺňanie metainformačného systému. Skenované boli najmä mapy KN požadované správami KN, resp. neskôr KO OÚ a mapové listy mapového diela štátnej mapy odvodenej 1 : 5 000 (ďalej ŠMO5) vo farebnom alebo v čierno-bielom prevedení a s pripojením do S-JTSK. Skenovanie prebiehalo na veľkoformátových stolových skeneroch Delta N20 typu flatbed Rezortného skenovacieho pracoviska ([obr. 23](#)).

Plnenie úloh na úseku ZBGIS

Zber údajov na tvorbu a aktualizáciu ZBGIS prebiehal naďalej hlavne fotogrametricky. V priebehu roka 2011 sa pracovníci odboru zaškoľovali na prácu a následne už plnohodnotne využívali novú fotogrametrickú linku zaobstaranú v rámci projektu ESKN-ZBGIS. Tá bola využívaná až do roku 2017, kedy bola nahradená novou súpravou digitálnych fotogrametrických staníc tretej generácie [46]. V roku 2013, po spustení MK ZBGIS, bolo potrebné nastaviť aktualizáciu, správu, publikovanie a poskytovanie vý-

Obr. 23 Rezortné skenovacie pracovisko so skenermi Delta N20 typu flatbed v roku 2020

Obr. 24 Prvá rezortná Ortofotomozaika SR

stupov zo ZBGIS. Celoplošná aktualizácia prebiehala prostredníctvom zberu údajov z leteckých meračských snímok. Aktualizácia databázy bola vykonávaná selektívne na základe údajov SGI, ale aj preberaním údajov od iných správov. V teréne boli spustené práce tzv. miestneho prešetrovania, ktoré slúžili na zber atribútov k objektom zo zbieraným fotogrametricky. Okrem toho boli spustené v teréne aj práce na kontrole kvality ortofotomozaiky a údajov ZBGIS. Koncom roka 2016 sa začali práce aj na príprave projektu leteckého laserového skenovania SR, ktorého účelom bolo obstaráť a vytvoriť do roku 2023 nový DMR5.0 a Digitálny model povrchu (DMP) verzie 1.0 na základe leteckého laserového skenovania [30]. V roku 2017 sa spojením finančných prostriedkov dvoch rezortov, a to rezortu pôdohospodárstva a rezortu ÚGKK SR rozbehla spolupráca pri systematickom leteckom snímkovaní Slovenska v 3-ročnom intervale. Na snímkovanie jednotlivých častí Slovenska nadväzovala aj tvorba novej ortofotomozaiky, ktorá bola k dispozícii cca v apríli nasledujúci rok po nasnímkovaní. Spracovanie leteckých meračských snímok do ortofotomozaiky zabezpečoval GKÚ v spolupráci s Národným lesníckym centrom vo Zvolene. V apríli roku 2020 tak bola vypublikovaná historicky prvýkrát vlastná (štátna) ortofotomozaika v rozlíšení 25 cm/pixel z celého územia SR (obr. 24).

Plnenie úloh na úseku ŠMD, digitálnej kartografie a štandardizácie geografického názvoslovía

V roku 2011 sa začalo so zaškoľovaním pracovníkov na využívaní nového softvéru pri kartografickom spracovaní máp ŠMD. Následne boli touto formou spracované ZM10, ZM25 a Mapa správneho rozdelenia SR v mierke 1 : 400 000. V roku 2012 vykonali pracovníci oddelenia kartografickú vizualizáciu údajov ZBGIS pre všetky jeho mierkové sady. V ďalších rokoch v tejto aktivite pokračovali a pravidelne vytvárali a aktualizovali kartografické modely pre ZBGIS a jeho jednotlivé mierkové sady a varianty MK - ZBGIS, RGB, DMR, pre aplikáciu MAPKA, webové mapové služby, pre

Obchodný modul a všetky služby vytvorené v rámci projektu ESKN-ZBGIS. V roku 2018 pracovníci vytvorili nový produkt tzv. ZBGIS raster v mierkach 1 : 5 000 – 1 : 50 000, ktorý nahradil pôvodné analógové ŠMD a bol sprístupnený na voľné stiahnutie cez aplikáciu MK ZBGIS. Pôvodne analógové ŠMD bolo definitívne presunuté do archívu [50].

V rámci úloh štandardizácie geografického názvoslovía sa pokračovalo po celé obdobie v plnení úloh sekretariátu Názvoslovnej komisie ÚGKK SR. V roku 2011 pracovníci oddelenia vypracovali a vydali publikácie Názvoslovné informácie. V roku 2012 vykonali revíziu databázy názvov geografického názvoslovía a ich atribútov, ktorá sa stala neoddeliteľnou súčasťou ZBGIS. V roku 2015 sa začal nový rozsiahly projekt, ktorého cieľom je zosúladienie geografických názvov z máp veľkých mierok s názvami v databáze ZBGIS, ktoré boli dovtedy v podrobnosti máp stredných mierok. Cieľom je dosiahnuť súlad geografických názvov v KM a lesníckych mapách s databázou štandardizovaných názvov tak, aby rovnaký objekt mal rovnaký názov a zároveň, aby rovnaký názov mal rovnakú polohu v jednotlivých mapách a v databáze. Práce na tejto úlohe prebiehali v jednotlivých rokoch podľa navrhnutého harmonogramu a jednotného metodického postupu.

Aktivity GKÚ v rámci medzinárodných projektov

V tretej dekáde GKÚ sa aktívne zapájali do medzinárodnej spolupráce a rôznych medzinárodných projektov najmä pracovníci z Odborov GZ a ZBGIS. Za oblasť GZ pokračovala spolupráca a zapájanie sa do projektov koordinovaných medzinárodnou organizáciou EUREF. GKÚ naďalej prispieval údajmi GNSS z rezortnej permanentnej stanice GANP (Gánovce) do siete permanentných staníc EUREF, do celosvetovej siete permanentných staníc IGS a do projektu EUREF-IP. GKÚ pokračoval aj v spolupráci v rámci projektu tvorby novej realizácie EVRS a v roku 2018 do tejto aktivity prispel novými meraniami. Spolupráca pokračovala aj s organizáciou EUPOS. Od apríla 2010 začal GKÚ prispievať týždennými riešeniami do projektu EUPOS kom-

binačného centra. GKÚ okrem toho spustil od decembra 2014 aj spoluprácu s Vihorlatskou hviezdárňou v Humennom v rámci medzinárodného projektu „Kozmický systém včasného varovania v transkarpatskom regióne“ [43]. Od konca roku 2014 sa stal GKÚ lídrom EUPOS pracovnej skupiny zameranej na monitoring kvality sieťového riešenia (Service quality monitoring). Za oblasť ZBGIS pokračovala naďalej medzinárodná spolupráca a zapájanie sa do projektov zameraných na podporu priestorovej infraštruktúry, ktoré boli pod správou spoločnosti EuroGeographics. V tomto smere pokračovala spolupráca na projektoch EGM, ERM, EBM, SBE, EuroGeoNames, EuroDEM a GKÚ podľa výziev poskytoval požadované údaje do týchto projektov. Pracovníci GKÚ sa aktívne zúčastňovali aj zasadaní riadiacich výborov týchto projektov a pripomienkovali ich pravidlá. Pracovníci GKÚ rovnako plnili aj úlohy uložené v rámci smernice INSPIRE. V roku 2018 začali pracovníci odboru ZBGIS práce na novom projekte Core Reference Dataset (ďalej CRD) riadeného taktiež spoločnosťou EuroGeographics, ktorý sa však pre nedostatok finančného krytia ne realizoval.

Plnenie úloh na úseku ÚAGK a CERS

Pracovníci ÚAGK aj počas tretej dekády GKÚ pokračovali v preberaní prírastkov do archívu, v poskytovaní údajov a informácií, v poskytovaní služieb badateľne a v sprístupňovaní priestorov pre exkurzie. Pracovníci priebežne vykonávali aj napĺňanie metaúdajových záznamov k naskenovaným archivovaným KM. V roku 2012 sa pracovníci pokúsili uspieť žiadosťou o OPIS projekt zameraný na digitalizáciu kultúrneho dedičstva. V podanom projekte úspešní neboli, čím sa pre ÚAGK nepodarilo obstarat' ani tak veľmi potrebný knižný skener. V roku 2017 sa v rámci rekonštrukcie budovy GKÚ podarilo zrekonštruovať aj priestory ÚAGK a jeho badateľne, čo pomohlo ustáliť v archíve požadovanú teplotu. V roku 2019 bola opäť otvorená aj otázka elektronizácie celého archívu a sprístupnenia všetkých jeho údajov cez web. Túto úlohu sa nakoniec dodnes naplniť nepodarilo.

Úlohy na úseku CERS vykonávali od jeho zriadenia pracovníci oddelenia CERS. Hneď po vybudovaní pracoviska v Liptovskom Mikuláši v roku 2011 začal na pracovisko zvoz spisov a papierovej dokumentácie zo Správ katastra, resp. od roku 2013 z KO OÚ. Privezené spisy boli roztriedené a uložené do tzv. rotomatov. Bohužiaľ, od apríla 2015 pracovisko CERS zastavilo príjem ďalších dodávok a začalo v dôsledku súdnych sporov o prenájom budovy pracovať v núdzovom režime, až sa jeho činnosť úplne zastavila. Oživenie prác nastalo až koncom roka 2020, kedy došlo po dlhom čase k obnove dodávky dovozu nových spisov.

4. Záver

GKÚ spolu so svojimi predchodcami prežil 70 rokov, čo je doteraz skutočne najdlhšie zo všetkých rezortných organizácií. Dovolím si konštatovať, že najdlhšie prežil oprávnené. Je to jednak vďaka jeho adaptáciám na nové trendy a výzvy, ale hlavne vďaka jeho výsledkom v zabezpečovaní a plnení širokého spektra stanovených úloh, ktoré mu aj v posledných rokoch neustále pribúdajú a na ktoré hľadá a aj vie nájsť a poskytnúť riešenia. Plnenie zverených úloh zvláda najmä vďaka ľuďom - zamestnancom, ktorí túto organizáciu tvorili a tvoria a ktorí jej vždy boli a sú oporou, za čo si zaslúžia veľké uznanie a poďakovanie.

LITERATÚRA:

- [1] DROŠČÁK, B.: 70 rokov Geodetického a kartografického ústavu Bratislava (1950–2020). Bratislava, Geodetický a kartografický ústav Bratislava, 2020, 224 s. ISBN 978-80-972452-1-4.
- [2] Kapitoly z histórie geodézie v Československu 1945–1987, 1. vydanie. Edícia VÚGK, Rad 8. Bratislava, Československý národný komitét pre FIG pri ČSVTS, VÚGK – Odborové informačné stredisko geodézie a kartografie, 1988, 335 s.
- [3] Kronika GÚ, n. p. Bratislava, založená v júni 1976, spravovaná do roku 1989. 2 diely.
- [4] Organizačný rád Státního zeměměřického a kartografického ústavu v Praze a Slovenského ústavu v Bratislavě. Zeměměřický obzor, 1950, č. 8, 2. s. obálky.
- [5] Okresní poradní sbory pro úpravu pomístného názvosloví – ustanovení. Zeměměřictví, roč. 2/40, 1952, č. 11, s. 174.
- [6] NEJEDLÝ, A.: Z historie fotogrametrie na ústave. Zborník referátov z konferencie pri príležitosti 50. výročia vzniku GKÚ Bratislava, Bratislava, Pobočka SSGK pri GKÚ, 2000, s. 171–180.
- [7] MAREK, J.-MATÁK, E.-VANKO, J.: Geodeti a kartografi Slovenska 1700 až 2003. Bratislava, SSGK, 2004. ISBN 80-85672-74-X.
- [8] Změny názvu, sídla, územní působnosti a některých úkolů geodézie a kartografie. Normativní hlídka. Geodetický obzor a kartografický obzor 6/48, 1960, č. 10, s. 199.
- [9] ULM: Vyznamenání Za zásluhy o výstavbu. Geodetický a kartografický obzor 4/46, 1958, č. 6, s. 117.
- [10] Zřízení Kartografického a geodetického fondu (Kartografického), Sdělení Ústřední správy geodézie a kartografie. Geodetický a kartografický obzor 12/54, 1966, č. 1, s. 28.
- [11] PRŮŠA, J.: Nová soustava řízení v geodézii a kartografii. Geodetický a kartografický obzor 14/56, 1968, č. 1, s. 1–5.
- [12] VI. Geodetická konference ČSTVS – Praha 25.–26. dubna 1968. Z činnosti ČSTVS. Geodetický a kartografický obzor 14/56, 1968, č. 5, s. 154–160.
- [13] Zřízení geodetických ústavů v Praze a v Bratislavě. Geodetický a kartografický obzor 15/57, 1969, č. 1, 4. s. obálky.
- [14] KVARDA, P.: Centrálna databáza katastra nehnuteľností a jej perspektívy. Zborník referátov z konferencie pri príležitosti 50. výročia vzniku GKÚ Bratislava, Bratislava, Pobočka SSGK pri GKÚ, 2000, s. 111–122.
- [15] MAREK, J.: Z histórie tvorby digitálnej katastrálnej mapy na Slovensku. Zborník referátov z konferencie pri príležitosti 50. výročia vzniku GKÚ Bratislava, Bratislava, Pobočka SSGK pri GKÚ, 2000, s. 141–144.
- [16] Úprava riaditeľa SSGK zo dňa 21. 12. 1972 č. R-303/1972, ktorou sa vydáva štatút národných podnikov v odbore pôsobnosti SSGK. Spravodaj SSGK, ročník V, 1973, čiastka 1–2, s. 3–4.
- [17] Rozhodnutie predsedu SÚGK z 10. novembra 1986 č. P-329/1986 o poverení Geodetického ústavu, národný podnik, Bratislava niektorými úlohami pri príprave, výstavbe a prevádzke rýchlodráhy v Bratislave. Spravodajca SÚGK, ročník XVIII, 1986, čiastka 2, s. 4–5.
- [18] Rozhodnutie predsedu SÚGK zo 7. februára 1989 č. P-39/1989 o zmene organizačného začlenenia Útvaru hlavného geodeta rýchlodráhy. Spravodajca SÚGK, ročník XXI, 1989, čiastka 1, s. 5.
- [19] Rozhodnutie predsedu SÚGK zo dňa 14. júna 1989 č. P-137/1989 o založení štátneho podniku Geodetický podnik, štátny podnik, Bratislava a o vydaní jeho zakladacej listiny. Spravodajca SÚGK, ročník XXI, 1989, čiastka 2, s. 16–17.
- [20] Vznik Ústredného archívu geodézie a kartografie a jeho začlenenie medzi archívy osobitného významu. Spravodajca SÚGK, ročník XXII, 1990, čiastka 2, s. 32.
- [21] Rozhodnutie predsedu SÚGK z 5. 1. 1990 č. P-11/1990 o zmene vecnej pôsobnosti na úseku geodetických základov, dokumentácie, archívniectva, zhromažďovania muzeálií a odbytu máp pre hospodársku výstavbu a technických predpisov. Spravodajca SÚGK, roč. XXII, 1990, čiastka 1, s. 4–5.
- [22] HORŇANSKÝ, I.: Zhodnotenie Akčného programu SÚGK za obdobie 1990 až 1991. Geodetický a kartografický obzor 38/80, 1992, č. 6, s. 113–117.
- [23] MORAVEC, M.: Realizácia Komplexného projektu reštrukturalizácie rezortu SÚGK. Geodetický a kartografický obzor 38/80, 1992, č. 1, s. 2–4.

- [24] DOBEŠ, J.: Geodetický a kartografický ústav Bratislava v novom spoločensko-ekonomickom prostredí. Zborník referátov z konferencie pri príležitosti 50. výročia vzniku GKÚ Bratislava, Bratislava, Pobočka SSGK pri GKÚ, 2000, s. 27-50.
- [25] Rozhodnutia predsedu SÚGK zo dňa 17. decembra 1990 č. P-482/1990 o zriadení Geodetického a kartografického ústavu Bratislava a č. P-498/1990 o schválení a vydaní Štatútu Geodetického a kartografického ústavu Bratislava. Spravodajca SÚGK, ročník XXIII, 1991, čiastka 1, s. 5-7.
- [26] Dohody Úradu geodézie kartografie a katastra SR zo dňa 16. februára 1993 (číslo 3-338/1993) a Českého úradu zememeračského a katastrálneho zo dňa 24. februára 1993 (číslo 823/1993-21) o delimitácii dokumentačných a archívnych fondov.
- [27] Koncepcia tvorby a aktualizácie máp stredných mierok na území SR do roku 2000. Bratislava, ÚGKK SR č. GK-1276/1993, 1993.
- [28] ŠPAČEK, Š. a kolektív: Základná báza údajov o polohe prvkov a javov pre štátny informačný systém a ostatné graficky orientované informačné systémy. Zborník referátov z konferencie pri príležitosti 50. výročia vzniku GKÚ Bratislava, Bratislava, Pobočka SSGK pri GKÚ, 2000, s. 51-56.
- [29] MICHALÍK, L.: Referenčné údaje pre geografické informačné systémy (Od mapy ku geografickým informačným systémom). Prezentácia z podujatia k 60. výročiu GKÚ. Bratislava, 29. 6. 2010.
- [30] LEITMANNOVÁ, K.-KALIVODA, M.: Projekt leteckého laserového skenovania Slovenskej republiky. Geodetický a kartografický obzor 64/106, 2018, č. 5, s. 101-104.
- [31] MÁJOVSKÁ, H.: Formy a podmienky poskytovania GaK informácií. Zborník referátov z konferencie pri príležitosti 50. výročia vzniku GKÚ Bratislava, Bratislava, Pobočka SSGK pri GKÚ, 2000, s. 137-140.
- [32] OFÚKANÝ, M.-KLOBUŠIAK, M.: DMR50 – prvý model reliéfu Slovenska v rezorte ÚGKK SR. Acta Montanistica Slovaca, ročník 10, 2005, č. 2, s. 167-180.
- [33] Kronika kolektívu nivelácie a gravimetrie GÚ, n. p. (1973-1988).
- [34] PAVLÍKOVÁ, G.-FIČOR, D.: Tvorba, obnova a vydávanie máp stredných mierok na území Slovenskej republiky do roku 2000. Geodetický a kartografický obzor 40/82, 1994, č. 6, s. 116-118.
- [35] Prezentácia GKÚ na verejnom odpočte za rok 2006. Geodetický a kartografický ústav Bratislava, 2006.
- [36] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES zo 14. marca 2007, ktorou sa zriaďuje Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (INSPIRE).
- [37] SKÝPALOVÁ, E.: Katastrálny portál. Prezentácia z konferencie Geodetické siete a priestorové informácie, SSGK, GKÚ, TOPÚ, Podbanské, 24.-26. 10. 2005.
- [38] 60 rokov GKÚ. Bratislava, Geodetický a kartografický ústav Bratislava, 2010, 24 s. ISBN 978-80-970442-2-0.
- [39] DROŠČÁK, B.: 10 rokov Slovenskej priestorovej observačnej služby (2006 až 2016). Bratislava, Geodetický a kartografický ústav Bratislava, 2016, 129 s. ISBN 978-80-972452-0-7.
- [40] Rozhodnutie predsedu ÚGKK SR číslo P-3061/2008 zo 16. 5. 2008 o schválení a vydaní Štatútu GKÚ Bratislava. Spravodajca ÚGKK SR, ročník XL, 2008, čiastka 1, s. 12-14.
- [41] FERIANEC, D.-KLOBUŠIAK, M.-ŠIMEK J.: Medzinárodné sympóziu EUREF 2004 v Bratislave. Geodetický a kartografický obzor 50/92, 2004, č. 4-5, s. 61-63.
- [42] Katalóg produktov. Geodetický a kartografický ústav Bratislava. Bratislava, Máj 2009, 74 s.
- [43] MIROSHNIKOV D.: Kozmický systém včasného varovania – Manuál. Humenné, Vihorlatská hviezdáreň v Humennom. 2015. ISBN 978-80-89308-42-2.
- [44] FRINDRICHOVÁ, M.: Rok 2013 – rok zmien. Geodetický a kartografický obzor 60/102, 2014, č. 1, s. 2-3.
- [45] DEÁK, P.-HUTKOVÁ, V.-MICHALÍK, L.-LEITMANNOVÁ, K.: Geoportál ÚGKK SR. Geodetický a kartografický obzor 60/102, 2014, č. 4, s. 69-81.
- [46] MICHALÍK, L.: Fotogrametria v rezorte geodézie, kartografie a katastra SR. Geodetický a kartografický ústav Bratislava, prezentácia zo dňa 5. 4. 2019.
- [47] PORUBČANOVÁ, D.: 22. Stretnutie Regionálnej skupiny UNGEGN – Východná, stredná a juhovýchodná Európa. Geodetický a kartografický obzor 66/107, 2019, č. 6, s. 149-150.
- [48] Smernica na vykonávanie geodetických meraní prostredníctvom Slovenskej priestorovej observačnej služby. Bratislava, ÚGKK SR, 2016.
- [49] MAJKRÁKOVÁ, M. a kolektív: Výpočet novej realizácie výškového systému na Slovensku. Prezentácia stavu plnenia koncepcnej úlohy. Bratislava, Geodetický a kartografický ústav Bratislava, 15. 3. 2019.
- [50] DOMBIOVÁ, K.-MORAVČÍKOVÁ, K.: Digitálna kartografia priestorových objektov ZBGIS®. Geodetický a kartografický obzor 65/107, 2019, č. 9, s. 216-223.

Do redakcie došlo: 7. 1. 2021

Lektorovali:

doc. Ing. Imrich Horňanský, PhD.,
Bratislava,
Ing. Katarína Leitmannová,
ÚGKK SR